

5. 1989 101. ÅRG.

1889 — 1989

ST. OLAV

Nr. 12.

Kristiania, den 20. mars 1908.

20. aargang.

„Fram, fram! kristmænd,
korsmænd, kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og sandhed“.

Katolsk tidende.

Dette blad udkommer en gang ugentlig. Abonnementsprisen er for de skandinaviske lande kr. 1,00 pr. kvartal, for Tyskland mark 1,50, deri porto iberegnet, hvis der for Sveriges, Danmarks og Tysklands vedkommende abonneres paa nærmeste postkontor; abonneres der i St. Olavs ekspedition, saa koster bladet for disse og alle øvrige lande pr. kvartal kr. 1,70 (mrk. 1,90, fl. 1,20 eller frs. 2,30). — Ekspedition:

Nr. 1.

Kristiania, den 2. januar 1920

32. aarg.

FRAM FRAM KRISTMÆND
KORSMÆND KONGSMÆND

ST. OLAV.

KATOLSK TIDENDE
RET OG SANDHED.

Dette blad udkommer en gang ukentlig. — Abonnement baade for ind- og utlandet mottas paa stedets postkontor. — Abonnementsprisen er for Norge kr. 1,50 pr. kvartal. — For utlandet er prisen kr. 1,50, plus vedkommende lands avisporto. — Abonneres direkte i St. Olavs eksped., koster bladet for utlandet pr. kvartal kr 2,15. — Redaktion og ekspedition: Akersveien 5, Kristiania. Telefon 7999

SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opplagelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 1

Oslo, den 7. deecember 1937.

49. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland

Innhold

3	Tilbakeblikk og fremsyn	<i>UKJ</i>
4	«Glimt» fra St. Olavs første 75 år:
tre tusen etthundre og femti nummer!	
10	Liv Bliksruds Undset-avhandling	<i>Marit Flagestad</i>
12	Fra 75-åring til 100-åring: kristent
inspirert samtidsforståelse	
16	Brev vestfra	<i>Edvard Thorup</i>
17	«Ekspedisjonen»: Lang og tro tjeneste	
18	Bredde	<i>Arne Fjeld o.p.</i>
19	Pavebesøket: nord for Dovre og
enda lengre	
19	En klovn	<i>Åge Rønning</i>
20	St. Olav Forlag 100 år	<i>Johs. Bruce</i>
24	Blikk på tiden	<i>Frater Candidus og pater Hilarion</i>

*Kom, Hellige Ånd og fyll dine troendes hjerter
og tenn i dem din kjærlighets ild.*

Fra Pinseliturgen

ST. OLAV

Tilbakeblikk og fremsyn

varende pekefinger, overbærende latter - alt ettersom? Som f.eks. det ferske smedeskrift fra Ådalen - trykket i 600.000 eksemplarer (noe med 6 måtte det jo være!) - hvor det forkynnes at selveste Anti-Krist, alias pave Johannes Paul II (eller var det omvendt?) står *ante portas*?

Tre gode grunner for tilbakeblikk - minst! For det første som en tribut til alle dem som opp gjennom årene har "båret" bladet frem til der det står i dag: en integrert og respektert del av norsk presse generelt og den sparsomme norske tidsskriftflora; en tribut til dem som er navngitt på de følgende sider, men også til de mange - leserne inkludert - som ikke er nevnt med navn, men som har vært og er livsviktige for bladet. For det annet: Litt historisk perspektiv er sjelden til skade for samtidsforståelsen, enten det dreier seg om samfunnet generelt eller de mer spesifikt katolsk-kristne sammenhenger. For det tredje - nei, den venter vi litt med.

Hvorfor bruke størstedelen av St.Olavs sparsomme sidetall på tilbakeblikk på tidsskriftets sekelange historie - slik vi gjør i dette nummer av bladet? Er det ikke nok med et "Hurra, vi har rundet de første 100 år og gir oss trøstig i kast med de neste" (noe slikt sa vi forresten her forleden!) og så ferdig med det? Særlig når dagens problemer, utfordringer, misforhold, misforståelser etc. sin vane tro nærmest trækker hverandre ned både hjemme og ute og roper på kommentar, analyse, ad-

Som oppdrag er dette katolske tidsskrift for religion og kultur egentlig en umulighet, og hvert nummer blir ut fra dette et kompromiss mellom høyst ulike hensyn, skriver redaktør Hallvard Rieber-Mohn i 1964 da bladet -

"dette langvarige mirakel" - runder de 75. Han er inne på noe der! Ved redaktørskiftet i 1978 foretar biskop John W. Gran en nyttig justering av perspektivet: "Det er ingen lett sak å redigere et kirkeblad som samtidig skal være tidsskrift, informasjonskilde og forum for meninger. Ja, det har vært hevdet at oppgaven er umulig. Jeg er ikke enig. Iallfall ikke når det gjelder resultatet. For St.Olav har bevart sitt spennende preg ikke minst takket være den indre spenning som ligger i dette uortodokse opplegg." Det "umulige" blir snudd til bladets fortrinn - noe forøvrig pater Rieber-Mohns egen redaktørtid er det beste eksempel på.

Hvor spennende St.Olav er i dag, overlater vi til andre å dømme om. Men vi kan forsikre om at "den indre spenning" er i full vigør, og *den* kan det til tider være vel spennende å måle krefter med. Og her er vi fremme ved det bebudede "for det tredje". Når det røyner på, hvilket det sjelden unnlater å gjøre, er det både mildt beroligende - og mildt sagt forroligende - for en redaksjon å ha St.Olavs 100-årige historie i ryggen. Det beste i den historien er nemlig en ganske formidabel utfordring til krafttak og optimistisk fremsyn.

Også en slags rehabilitering

Den nye «ånden» i Sovjet trenger på! Til og med mislikte gatenavn er blitt fjernet: Metrostrojka heter igjen Kristi-Fødsels-gate, skriver den kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur*. Og i Sergijev-Trefoldighetsklosteret i Sagorsk samles det under skrifter for å gi byen tilbake dens gamle navn «Sergijev Posad» («Sergijev Markedsplassen»). Det var Stalin som påla byen å ofre sitt gamle navn til fordel for partifunksjonæren W.M. Sagorsk.

Diplomatisk forbindelse mellom Ungarn og Vatikanet?

44 års tvungen avbrytelse av de diplomatiske forbindelser med pavestolen har ført og fremst skadet ungarske interesser, heter det i en erklæring fra «Ungarske Demokratets Forum», en av landets nye borgerbevegelser. En oppfordring fra denne bevegelsen om å gjenoppta diplomatiske forbindelser mellom Ungarn og

Vatikanet ble nylig gjengitt i den ungarske avisen «Magyar Nemzet.»

Vatikanet er en internasjonal faktor og en fremragende moralsk autoritet, heter det i erklæringen. Pavens seneste budskap til verdensfreds-dagen om nasjonale mindretalls rettigheter beviser også at pavestolens stillingtagen er av både universell og verdenspolitisk betydning.

KATOLSK ORIENTERING

Tilbakeblikk hører med ved et jubileum, og de historiske «glimt» som stod i St. Olav i anledning 75-årsjubileet, tåler en reprise — etter 25 år.

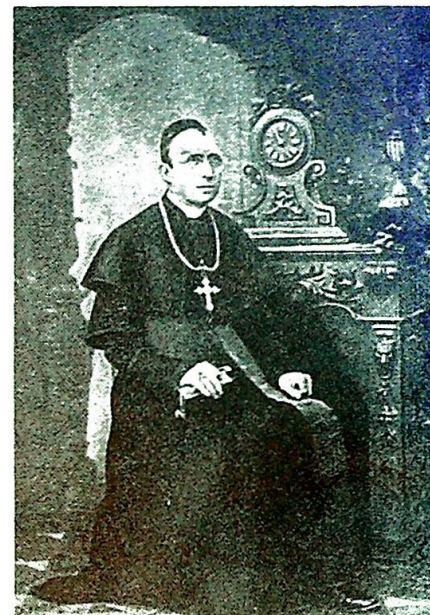
Det var faktisk farlig å lage denne jubileums-artikkelen — for så vidt som vi hadde en del annet som også gjerne skulle vært gjort. Når en dukker inn i «St. Olav»s 75 årganger fanger nemlig bordet, og interessen våkner slik at en glemmer tiden og fordyper seg. Det er nesten 2/3 av katolisismens historie i Norge i nyere tid som blir lys levende: Personene, institusjonene, mentaliteten, problemene, begivenhetene. Det er alltid morsomt å lese gammelt pressestoff, men når det gjelder «St. Olav» hever særlig de første årganger seg til *ku-riositetens rang*. Dette merkelige sammenstøt mellom en håndfull oftest utenlandske geistlige, representanter for en kirkelig tradisjon som under 300 års fravær var blitt fremmedartet inntil det eksotiske, og så det vesle, kirkelig sett nokså lukkede og provinsielle Kristiania-miljøet i 90-årene, har mange sider, noen av dem direkte groteske. Her er selvfølgelig først og fremst løft og offervilje som forteller om årelang pionerinn-sats. Men her er også pussigheter — noen av dem vil vi fremover underholde leserne med — og trekk som forteller at dette, mentalt sett, er utrolig fjerne år.

I denne artikkelen har vi særlig festet oss ved 75 års omskiftelser i stoffvalg, opplegg og redaksjonell tone.

«St. Olav»s første nummer, daterert 6. april 1889, er — tro det eller ikke! — trykt i gull. Det har vært god sverte prefekt J. O. Fallize kjøpte til sitt nye «St. Olavs Trykkeri» — ennå skimrer det i gullsat-sen så en knapt kan lese den i lampe-lys. En måned tidligere hadde han utsendt et prospekt med en innby-delse til abonnement og en pro-gramartikkel, som litt omskrevet gjentas i det første ordinære num-mer. Det dreier seg om et åtte-sidig, to-spaltet blad i omtrent samme for-mat som «St. Olav»s nåværende. Il-lustrasjoner finnes ikke, men bladet utkommer ukentlig, hver søndag, og koster kr. 1,— pr. kvartal, hvilket vitterlig blir ikke fullt 8,5 øre pr. nummer, porto iberegnet. På mange år ennå oppgis ingen redaktør, til gjengjeld merkes prefekt Fallizes tunge og myndige hånd over alt i spaltene. Han hadde vært leder for den vesle katolske misjon i Norge i to år, og fra sitt hjemland Luxem-bourg bragte han med seg en viss journalistisk erfaring. Et stridbart sinn, en patriarkalsk konservatisme, en energisk autoritet var hos ham forbundet med bred europeisk orien-tering og allsidige interesser.

Et program

Den luxembourgiske prelaten måtte selvfølgelig ha en norskfødt hjelper,

St. Olavs grunnlegger - den handlekraftige prefekt Johannes Olav Fallize (1844 - 1953)

og «St. Olav» fikk i den anledning — ifølge «Norvegia Catholica» — sin første og eneste protestantiske redaktør, konservator Mathiesen på Eidsvold, visstnok en kort gjes-teopptreden. En dansk katolsk prest tok snart hans plass. Under titelen «Hvad vi vil» trakk Mgr. Fallize selv opp «St. Olav»s linje: Det skulle binde norske katolikker — ofte iso-lerte og spredtboende — sammen med hverandre og med den katolske verdenskirke. Dessuten skulle det «imødegaa ubeføiede angreb», dels i

Religion i Russland

Ifølge biskopen for Den tyske evangelisk-lutherske kirke i Sovjet, Harald Kalnins, har ateismen ingen betydning innen Sovjetunionen. «Ateismen ville bringe kristentroen til dens siste hvilested, nå er den selv sunket i graven,» sa den 77-årige biskopen for to millioner tyskspråklige lutheranere i Sovjet — fordelt på 500 menigheter — under et møte i Genf for en tid siden.

IDEA

Kirkegang i Europa

De fleste europeere legger ikke særlig vekt på kirkegang. Bare i den irske republikk gjør man fremdeles det, der går rundt 80% av befolkningen i kirken minst én gang i uken. I Italia, Spania og Nord-Irland er tallet opp imot 40%, mens Benelux-landene kan vise til mellom 20 og

30%. Dernest følger Stor-Britannia, Frankrike og Vest-Tyskland med mellom 11 og 15%. De skandinaviske land og Finland kommer langt nede på listen med sine 3 til 5%. Tallene skriver seg fra misjonsforskningsinstituttet MARC-Europa i London.

IDEA

ETTHUNDRE OG FEMTI NUMMER

5

hva prefekten med følbar appetitt på oppgaven kaller «den løbende polemik», dels i «den store polemik» — altså både mot enkeltangrep og i bredere oppgjør med ikke-katolsk kristendom. Artikkelen lover at bladet vil holde seg «til sagen selv» og «bestræbe os for at holde alle personligheder udenfor. Ja vor polemik skal endog, saa ofte det lader sig gjøre, faa et rent fredsommeligt anstrøg» — men det må nok innrømmes at det ikke alltid var lett å leve opp til så gode forsetter. Til gjengjeld er sitatene fra de angrep bladet måtte hanskes med, også særdeles kraftig kost.

Prefekt Fallize hadde meget klare planer — om kanskje ikke så realistiske. Han forestilte seg ennå i adskillige år, at dette ukebladet alene faktisk uttømte lesernes behov for periodisk presse overhodet, og la redaksjonen opp derefter. Adskillig av den vesle spalteplassen i hvert nummer var viet innen- og utenriksnyheter, ofte politisk anrettet med tydelig slagside til overhyrdens anti- og sympatier. Foruten en oppbyggelig søndagsartikkel av preakens lengde, fant en gjerne en eller to eller tre korte kontrovers-artikler (vi noterer med vemod og beundring at «St. Olav» allerede fra første øyeblikk av befant seg i klammeri med såvel det steilt statskirkelige «Morgenbladet» som det «fritænkerneske» «Dagbladet»). Allerede i prospektet hadde Fallize dessuten røbet sin «modernitet» ved å skrive, at «da tiden har vænnet sig til at se allehaande problemer behandlede i æsthetisk iklæd-

ning, vil heller ikke vi negte tidsaanden den indrømmelse i form af spændende fortællinger af sedeligt og kristeligt indhold, at gjøre de religiøse sandheder mere *tiltrækkende* for vore læsere».

At såvel «æsthetik» som det «fredsommelige anstrøg» ofte måtte vike for andre impulser, finner vi et ganske drastisk eksempel på, allerede i «gull-nummeret» Under titelen «Et ønske» leser vi således:

«Stavangeren for 1.ste ds. tager ordet for stiftsstadens henlæggelse fra Kristiansand til Stavanger og anbefaler gjenoprettelse af Stavanger 500-årige *bispesæde* som før forandringen i 1684. De godtfolk skulde holdt fast paa bisperne, da de havde dem; selv om bladets ønske bliver efterkommet, faar byen dog ingen virkelig biskop, men kun en lægmand, som fører navn af biskop. Men vi vil give et godt raad: samtlige katholske bispedømmer bestaar kirkeretslig endnu. Henvender stavangerne sig til deres retmæssige kirkelige foresatte — pave Leo XIII — kan de uden synderligt besvær faa sig en biskop med gyldig vielse igjen, ligesom i de gode gamle dage».

Her er visst skribenten blitt noe tyngt av den stavangerske virkelighet i 1889, for han tilføyer meget realistisk: «Dog, dette raad bliver neppe fulgt endnu».

Den vide verden

Det var ellers ikke småting en kunne lære av «St. Olav» i de årene. Omhyggelig ble leserne underrettet om det nye Eiffeltårnets vekt og mål og

pris, om at storhertugen av Baden var blitt general i den svenske hær, om at den rumenske regjering var falt. I fastetiden, en nyhet med særlig tilsnitt: «Keiseren af Rusland skal være temmelig ugunstig stemt overfor sine brødre Wladimir og Alexei, paa grund af deres flotte leve-maade.» Gjennom nyhetsstoffet leser en, med adskillig munterhet idag, omrisset av prefektens samtidsoppfatning. Han er slem med Bismarck — «jernkansleren» var jo også slem med Kirken. Han istemmer klagesangen over at paven er «fange i Vatikanet» og må få «sine land» tilbake. (Det må vi være glad han ikke fikk!) Han ser den store franske revolusjon som roten til alt ondt. Innenriksk er det ikke minst sjøfarten og fiskeriene som opptar ham — visitas-reisene til Nord-Norge fikk ham senere også til å skrive begejstrede bokverk om norsk natur.

Forkynnelsen er solid og alvorlig, kontroversen grundig og amper, fortellingsstoffet såre oppbyggelig og apologetisk, men litterært på «Skillings-magazinet»s plan. «St. Olav» bringer ellers også jevnt og trutt stoff om Kirkens lære, om helgene, om mystikernes tanker og skrifter — det er et tålmodig opplysningsarbeide som supplerer alle detalj-kontroversene. Omkring århundreskiftet dukker lærde artikler av en ceber konvertitt fra Statskirken, dr. Krogh-Tønning, opp i bladets spalter og gir dem tyngde. En norskfødt katolsk prest, pastor (senere biskop) Olav Offerdahl er fra 1906 av anført som redaktør, men har da faktisk

Østerrikes «Justitia et Pax»-kommissjon protesterer mot Tsjekkoslovakia

Biskop Florian Kuntner, formann for den østerrikske «Justitia et Pax»-kommissjon, har i skarpe ordelag protestert mot fengslingen av 8 tsjekkosllovakere som demonstrerte på 20-års dagen for Jan Palachs selvbrenning. Det understrekes i uttalelsen at dommene er en tung belastning for utvikling av fred og rettferdighet i Europa, og kommisjonen appellerer inn-

trengende til regjeringen i Praha om å oppheve de voldsomme innskrenkninger i forsamlingsfriheten.

«Den østerrikske Justitia et Pax-kommissjon følger med bekymring ikke bare begivenhetene i Tsjekkoslovakia, men overalt i verden hvor diktatoriske handlinger tiltar.» heter det i erklæringen. «Enhver form for totalitarisme krenker mennesket, som av Gud er kalt til frihet.»

KATOLSK ORIENTERING

Jesuitter truet av mafiaen på Sicilia
Etter trusler mot jesuitt-ordenen har det italienske anti-mafia politi forlangt væpnet vakt for to ordensbrødre i Palermo. De to har blant annet mottatt anonyme dødstrusler etter at de i fjor gikk ut med angrep på mafiaen.

Palermo blir sett på som et hovedsete for både italiensk og amerikansk organisert forbrytervirksomhet.

CATHOLIC HERALD

6

lenge fungert som biskop Fallizes sekretær. Det kan ikke alltid ha vært lett – prefekten hadde bestemte meninger, og hans opplegg for «St. Olav» blir så godt som uforandret like til hans avgang i 1922, selv om stridslysten dempes noe med årene. Det siste gjaldt vel forøvrig også hans motstandere.

Allerede året etter (1907) overtar en annen nordmann, som flere ganger skulle komme til å redigere bladet: pastor Karl Kjelstrup. Her fikk «St. Olav» for første gang en skribent og en personlighet forenet i

Pastor - senere monsignore Karl Kjelstrup
(1874 - 1943)

redaktørens rolle – Kjelstrups stil var skarp, klar og pregnant. Hans innflytelse og innsats i Kirkens liv, hans betydning blant annet for Sigrid Undset og hennes generasjons

konvertitter, kan nok vanskelig måles av mennesker som ikke har kjent ham. I en programartikkel ved nyttår 1911 antyder han blant annet en viss forståelse mellom gammeltroende lutheranere og katolikker, i den felles avvisning av tidens rasjonalisme. En må huske at mens katolisismen dengang sto i fullt oppgjør med «modernismen» innen Kirkens teologi, var norsk kirkeliv rystet av kampen omkring «liberalismen» – den som førte til Menighetsfakultetets opprettelse. Men psykologisk og doktrinalt var selvfølgelig avgrunnen for stor, og Kjelstrup går snart – om det nå er tvungent eller (snarere!) med en sann apologet-iver – inn i «St. Olav»s opprinnelige polemiske linje.

I tilfeldighetenes vold

Han ble denne gang ikke sittende lenge. I de følgende ti år blir nemlig redaktørstillingen i «St. Olav» nærmest ansett for et bi-erhverv for den minst uskikkede av de til enhver tid tjenestegjørende prester ved St. Olavs kirke i Oslo. Utnevnelsene til disse prestestillinger skjedde selvsagt ut fra helt andre hensyn enn de journalistiske. Dette kom forhåpentlig sjelesorg og pastoral gjerning til gode – redaksjonelt ga det til dels sørgelige resultater: En uoriginal og trettende viderekjøring i gamle spor, ofte uinspirert både hva stoff og utstyr angår, og ikke sjelden med pinlig sviaktende innsikt i det norske sprog. Mellom 1911 og 1921 skifter bladet redaktør hele fem ganger. «Et redaktørskifte i «St. Olav» betyr kun

en forandring av redaktørens person, ti aanden forblir den samme», heter det optimistisk redaksjonelt ved ett av disse skifter. Det er – slik som bladet ledes – dessverre en nokså mager trøst.

I 1921 gir den siste av disse interimsredaktører opp med et stort sukk i bladets spalter – den arme mann er overarbeidet og sier det tydelig. Karl Kjelstrup kommer tilbake, og selv om han bare får 3-4 år på seg, fornyer han nå bladet. Biskop Fallize er blitt avløst av den optimistiske biskop Jan Olav Smit. Kjelstrup må ha følt seg friere. Han gjør en slutt på de kunstige «politiske oversikter» – innen- og utenrikspolitikken må leserne forutsettes å få en bedre og mer voksen orientering om fra dagspressen. Også ellers kommer hans egen profil skarpere frem: En Kirkens veltalende forsvarer hvis stringens og verdighet avtvinger respekt. Men også en fortids-romantiker, forelsket i Middelalderens norske katolisisme, øyensynlig uten noen videre følsomhet for den uhyre viktige idékamp av sosial og samfunnsetisk art som nettopp i hans redaktørtid gjennomrystet hele det norske samfunnet. Hans «lyriske åre» blir også fort litt problematisk, i hans høystemte og bare sjelden helt vellykkede vers rimer, uten hemninger, hjerte på smerte, kirke på virke, sang på klang og glans på krans. Hans vurderinger og fremtidsver forteller oss at han må ha møtt mange skuffelser i sin lange prestetid: Den brede norske offentligheten var i 1920-årene hverken positivt interessert i

Inside Roma

Paven har kommet med en appell til Romas drosjesjåfører om å vise respekt for det menneskelige liv. For sin oppførsel bak rattet må enhver svare for sin Gud, sier Johannes Paul II.

Denne pavelige ytring har fått mange til å komme i hu en historie om hvorledes kardinal Karol Wojtyla kom tidsnok fram til konklavet i 1978:

Den kommende pave var i tidsnød. Hel-

digvis fikk han stoppet en taxi i en av Romas forsteder og ba sjåføren kjøre hva remmer og tøy kunne holde. — Det var ikke et minutt å tape, og sjåføren fikk rundelig med driks, kardinalen hadde nemlig ikke tid til å ta imot vekslepenger.

Romerne elsker å fortelle historien og legger til at «i en mer fartsregulert by ville vi ikke fått pave Johannes Paul II.»

CATHOLIC HERALD

Vatikanets finanser

Etter foreløpige opplysninger fra Vatikanet står det heller dårlig til med økonomien. Inntektene for 1989 er beregnet til ca. 140 millioner kroner, mens utgiftsbeløpet vil nå opp i ca. 800 millioner. 330 millioner vil bli dekket av «Peters-pengene» som er den årlige kollekten fra alle katolske kirker verden over.

CATHOLIC HERALD

«Hellig Olavs arv» eller overhodet slått av «Roms sterke klippe», og statskirkeligheten sto — tross de voldsomme indre splittelser — ikke på noen måte foran sin umiddelbare oppløsning.

Journalistiske evner viste Karl Kjelstrup derimot ikke minst ved å gi «St. Olav» en hårdt tiltrengt «ansiktsløftning» hva utstyret angår. Bedre papir, illustrasjoner av reportasje-aktualitet, klippstoff fra den øvrige norske presse som pekte ut over den lukkede katolske «ghetto» — alt dette var fremskritt som gjorde bladet til et dengang fikst og «moderne» organ.

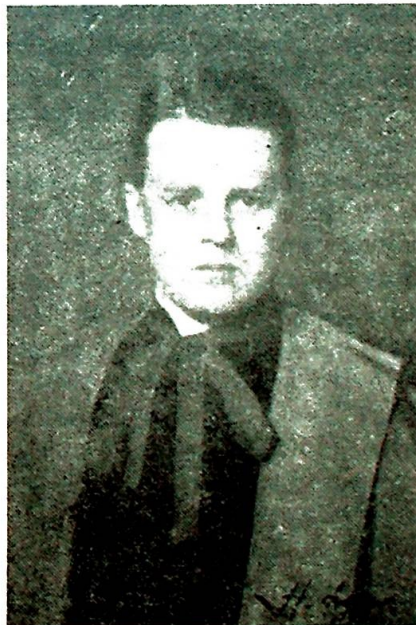
Da Kjelstrup ble utnevnt til sogneprest på Hamar i 1924, fortsatte han som medarbeider, men hans efterfølger, pastor *Peter Ugen*, greide ikke å gjennomføre hans nye opplegg. Bladet falt merkbart tilbake til det som alltid har preget «St. Olav» svakhetsperioder: Underillustrerte, grå stoffsider, fantasiløs oppsetning, overhåndtagende polemikk (åpne brev, replikker, gjendrivelsler, referater av «mot-foredrag» osv.) liten kontakt og forståelse overfor det omliggende miljøes sosiale og kulturelle virkelighet. Bildestoffets kvalitet røbet også en sviktende smak, lederstoffet var ikke sjelden svært psykologisk (som vel i mesteparten av tidens religiøse norske presse) — eller hva skal en si om en redaksjonell betraktning under den skremmende tittel: «Samvittighetens ransakelse over motedjevelen — især for kristelige mødre?»

Til gjengjeld nøt «St. Olav» i disse

årene godt av den farlige aktualitet som satte søkelyset på den katolske kirke og dens tidsskrift: *Sigrid Undsets* og *Lars Eskelands* meget om diskuterte konversjoner og senere *Martha Steinsviks* primitive skandale-kampanje mot Kirkens moral-lære. Her gikk bølgen høyt — det var den inntil da voldsomste, og forhåpentlig siste hetsbølge mot katolisismen i Norge i nyere tid, og rørte ved et problemkompleks som ingen redaktør ville ha syntes det var noe lett å hanskes med.

«St. Olav»s beste tid?

I 1929 avløstes pastor Ugen av pastor, senere monsignore *Henrik Irgens*, som positivt preget bladets «dekning» av Olavsjubileet året

Monsignore Henrik Irgens (1899 - 1938)

etter, og *Olaf Offerdahls* utnevning til biskop, og død bare et halvt år senere. Henrik Irgens' allsidige evner ble lagt beslag på nær sagt overalt, og foreløpig får han ikke megen tid til å konsentrere seg om journalistikken, som senere skulle utvikle ham til en habil skribent med brede interesser og kontakter i norsk samtid og virkelighet, og med rike ressurser fra opphold i de europeiske hovedland. I de to følgende år ble «St. Olav» redigert av pastorene *F. Krijn* og (senere) *W. Wijn*, begge avgjort pennføre, den første i den polemiske og den siste i den mer litterært-kunstneriske sektor. Wijn strammet blant annet med smak inn bladets typografi og utstyr til en sobrere form, og viste adskillig humanistisk skjønn og åpenhet i sitt valg av stoff.

I 1932 ble pater *Jac. Mangers* utnevnt til biskop og apostolisk vikar, og Henrik Irgens — som hadde administrert bispedømmet *sede vacante* — kunne igjen vie «St. Olav» sin arbeidskraft og iderikdom. Igen følger omsider en såvidt lang redaktør-tid, at den ansvarlige kunne vokse med oppgavene. Og monsignore Irgens ble åpenbart mer og mer fanget av sitt oppdrag. Han viste sans for bladets beste aktiva da han lot trykke disse fire navn som faste «medarbeidere» på bladets titelside: Monsignore Karl Kjelstrup, Lars Eskeland, pater A. J. Lutz og Sigrid Undset. Det var en lykkelig sammensatt gruppe — de to første nasjonalromantikere med lyriske strenger i sitt instrument (hvorav Eske-

Kirken i Litauen

Tusenvis av litauere var tilstede da kardinal Sladkevicius ble innsatt som erkebiskop av Kaunas, hovedstaden i Litauen, der den overveiende del av befolkningen er katolikker. Høytideligheten blir sett på som et klart uttrykk for Sovjetunionens voksende forståelse for Kirkens rolle også i et kommunistisk samfunn.

CATHOLIC HERALD

Problemer med kirkekunst i Italia

Stridigheter om restaureringsarbeider av kirkelig kunst har nå nådd rettsalen. Det gjelder Leonardo da Vincis berømte freskomaleri «Nadverden», det eneste maleri som ble reddet fra et kapell i Milano etter bombeangrep under den annen verdenskrig.

Halvparten av fresken er nå berget, men eksperter hevder at videre restaurering vil ødelegge kunstnerens originale mesterverk. Det er denne tvisten retten i Milano har fått i oppdrag å løse.

CATHOLIC HERALD

8

lands unektelig var mer artistisk renstemt enn Kjelstrups), de to siste samtidsbevisste og internasjonalt orienterte realister av en kjøligere intellektuell legning. De supplerte hverandre utmerket, under en redaktør med skjønn på manuskripters kvalitet. Kjelstrups kirkesinn, Eskelands fine instinkt for norskdom og folkelighet, fru Undsets synske overblikk og nøkterne historiesans og pater Lutz' klartenkte filosofi og teologi — «St. Olav» har aldri i sitt 75-årige liv hatt rikere forråd og over-skudd. I de siste årene av Mgr. Irgens' redaktørtid var bladet moderne, lettlest, engasjert, levende, verdibevisst — alt som godt er. Irgens holdt sin noe aristokratisk-konservative politiske oppfatning stort sett i tømme, og om han — trolig av økonomiske hensyn som alltid har ridd «St. Olav»s redaktører som en mare — måtte under-illustrere bladet, så tillot han seg, midt i de ofte tekstgrå nummer-bunkene å la et påske- eller julenummer «eksplo-dere» på ekstra godt papir og med ofte prektig bildemateriale.

Krig og etterkrigstid

I 1938, midt i sin fulle kraft som menneske og i rik vekst som redaktør, døde monsignore Irgens av hjertelammelse — overarbeidet i altfor mange gjøremål og nedslitt av nattarbeide. Det var et uopprettelig tap for Kirken i Norge, det var det ganske særskilt for «St. Olav» — en lamslått tretthet gjenspeiler seg i bladets spalter. De siste årene av sitt liv hadde Mgr. Irgens fått glimrende hjelp og veiledning av en erfaren

yrkes-journalist, den danskfødte *Eva Dithmer-Vanberg*. Denne vinnende, vitale og menneskekjære skribent — verdsatt i dagspresse og bladkretser — overtok på korteste varsel bladets redaksjon, og skulle komme til å beholde den i hele ni år — den nest lengste redaktør-periode bladet har kjent. Fru Dithmer-Vanberg var et typisk «skippertaksmenneske» — hvert nummer var en improvisasjon; impulsivt, lunefullt åpent på så mange interesseområder at en bare på lengre sikt kunne oppfatte at hun i kraft av selve sin utadvendthet og sitt mangesidige engasjement faktisk åpnet mange stengte dører ut mot den almene norske virkelighet. Det må jo også nevnes, at hun derved representerte noe meget viktig i et katolsk presseorgans liv og orientering som vanligvis bare en *legperson* kan bringe med — den geistlige verden blir, selv med de beste forsetter, lett en lukket enhet.

Denne utadvendthet i stoffvalget kompenserte hun forøvrig ved, mer enn noen annen redaktør har gjort, å la det helt lokale, katolske miljøstoff svulme betenkelig opp — blant eldre lesere av «St. Olav» er der kanskje ennå endel som direkte savner disse noen ganger urimelig grundige referater fra alle mulige sekundære kirkelige tilstelninger som ikke alltid hadde fornuftig krav på en så detaljert beskrivelse. For bladets utstyr og oppsetning hadde hun mindre sans, men det må her til hennes forsvar minnes om, at bare to år etter at hun satte seg i redaktørstolen, kom den annen verdenskrig, med papirrasjo-

nering og mange andre slags restriksjoner. Det var ingen fryd å ha redaksjonelt ansvar under okkupasjonen, selv i noe så upolitisk og perifert som et katolsk tidsskrift. Fru Dithmer-Vanberg tok slitet og påpasseligheten (den sistnevnte var hennes lynne meget fremmed!) med godt humør og megen uegennyttig offervilje.

Allerede i første krigsår måtte «St. Olav» gå over fra å være ukeblad til å bli 14-daglig, med noe utvidede numre. Ordningen ble innarbeidet, og var egentlig så gunstig for bladet at den er blitt beholdt siden. I de første etterkrigsårene eksperimenterte redaktøren med nye uttrykk

Den første "legmann" som ledet St. Olav i en årrekke, var Eva Dithmer-Vanberg.

Vatikanbanken reorganiseres

Store endringer i bestyrelsen av Vatikanbanken er nå offentliggjort: Banken vil få et styre bestående av fem kardinaler, utnevnt av paven selv hvert femte år. De første utnevnte vil bli: kardinal Agostino Casaroli, Vatikanets «utenriksminister», kardinal Angelo Rossi, sjef for Kirkens juridiske kontor, kardinalene Bernadin

Gantin og Eduardo Martinez, fra Sakrament-kongregasjonen, og endelig kardinal John O'Connor, erkebiskop av New York.

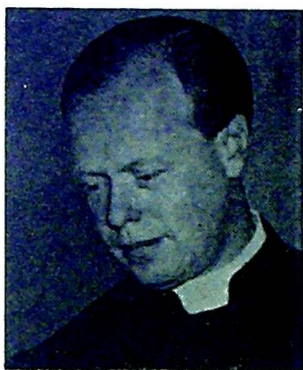
Denne kommisjonen vil få alle fullmakter. Den vil utnevne et råd bestående av finanseksperter (legfolk) fra forskjellige land, som skal bistå Vatikanbanken i dens arbeid.

CATHOLIC HERALD

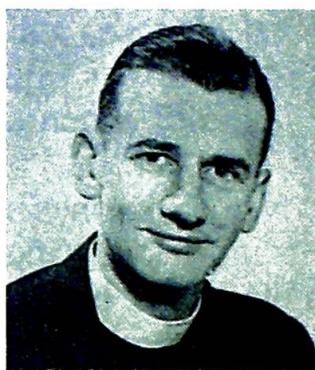
Sør-Korea eksporterer — bibler

Av alle bibelproduserende land var Sør-Korea på topp i 1988. 7 millioner eksemplarer — på 119 språk — ble eksportert til 90 land. Brorparten av biblene gikk til vestlige land, men 20% ble solgt til land i Den tredje verden — i Asia, Afrika og Latin-Amerika.

CATHOLIC HERALD

Ivar Hansteen Knudsen
(redaktør 1947–1959).

Erik Gunnes O. P.
(medredaktør 1959–1963).

H. Rieber-Mohn O. P.
(redaktør 1959–1965).

både i stoffvalg og utstyr, men det var først da pastor Ivar Hansteen Knudsen i 1947 overtok bladet at en ny radikal omlegning av «St. Olav» ble planlagt og gradvis gjennomført.

Resultatet var, i de vesentlige trekk, den fremtoning bladet har i dag. Bokkunstneren Hermann Bongard utarbeidet «etappevis» bladet forside, i kyndig samarbeide med Thronsen & Co's moderne og effektive trykkeri, som også ellers har gjort det mulig å forme et blad svarende til tidens krav. Hansteen Knudsen følte seg interessert frem til dette store formatets nødvendige forutsetninger: Større og kraftigere titelbruk i gjennomtenkte og utregnede oppslag, bredere variasjon i den typografiske sats som anvendes, flottere bildeutstyr. Han førte videre den allsidige og åpne linje, innenfor et opplegg som sto midtveis mellom tidsskriftet og ukebladet, svarende til «St. Olav»s faktiske og ganske kin-

kige oppgave. Å løse denne oppgave er egentlig umulig — hvert enkelt nummer kan bare bli et sprang i den retning, mer eller mindre vellykket. Det skal heller ikke glemmes, at såvel i hans to forgjengeres som i Hansteen Knudsens redaktørtid beveget «St. Olav» seg, med fordelaktig virkning, stadig lenger bort fra en av sine mest seiglivede og tvilsomme tradisjoner: Den argsinne og noen ganger kverulantiske polemikk.

Og dermed er vi faktisk, etter denne lynreise gjennom 3/4 hundreår, fremme ved vår egen umiddelbare samtid. I 1959, etter hele 12 år som redaktør, gikk pastor Hansteen Knudsen av som redaktør, og bladet har siden — inntil i år — vært ledet av dominikanerpatrene Erik Gunnes og Hallvard Rieber-Mohn i fellesskap, siden nyttår 1964 av sistnevnte alene. Denne fem-årsperiode tilkommer det ikke oss selv

å vurdere — her må vi snarere henviser til vår program-artikkel. Det er en periode som har vært bestemt av de store begivenheter og krefter som karakteriserer verdenskirken i et tidedverv av dimensjoner, med virkninger fremover i en uoverskuelig fremtid; virkninger som sikkert vil prege bladet meget sterkt i hvert fall i det kvart-sekel som fører frem til «St. Olav»s hundreårsdag.

«St. Olav» er — om denne avsluttende selvkritikk må være tillatt — et blad i vekst, men for *langsom*. Et blad med medarbeidere, men altfor få. Et blad som «bærer seg», men bare ved direkte støtte, og med en altfor *pinaktig økonomi*. Dets jubileumsønske er, så snart som mulig å kunne eliminere effektivt disse tre «men»-er — de eneste dråper bitter malurt i dets jubileumsbeger. Mon ikke mange av «St. Olav»s lesere igrunnen kunne og burde hjelpe til med det?

Templetonprisen

Prost Lord MacLeod av Fuinary, grunnleggeren av det moderne Iona-klosteret i Scotland, og Dr. Carl F. von Weizacker, vest-tysk vitenskapsmann som har utforsket sammenhengene mellom fysikk, kosmologi og teologi, har blitt tildelt Templetonprisen for 1989. Prisen, som i år var verdt ca. 435.000 dollar, ble innstiftet av finansmannen John Templeton i 1972 som entributt til de positive bidrag hver av de store verdensreligioner kan yte.

NØP

Svenske legssøstre konverterer

Alle medlemmene av det protestantiske fellesskapet Døtre av Maria av Vadstena i Nord-Sverige har konvertert til katolisismen. Det var ni lutherske nonner og en novise som endret tro. Med tiden håper det tidligere protestantiske klosteret å bli fullstendig innlemmet i Benediktinerordenen.

I løpet av de siste årene har medlemmene av flere lutherske religiøse fellesskap i Sverige konvertert til katolisismen. Den katolske kirke med sine 118.500 medlemmer er en forholdsvis liten minoritetskirke i Sverige der 95% av befolkningen tilhører Den lutherske kirken.

NØP

10

Marit Flagestad: Liv Blikstruds Undset-avhandling

Liv Blikstruds doktoravhandling «Natur og normer hos Sigrid Undset» vakte berettiget oppsikt høsten 1987: sjelden har Universitetets gamle festsal vært så fullsatt under en doktordisputas! Senhøstes i fjor forelå avhandlingen i bokform – «et verk på høyde med de beste innen Undsetforskningen,» skriver vår anmelder.

St. Olav er spesielt glad over å kunne bringe denne anmeldelsen i sitt jubileumsnummer – som en indirekte tributt til Sigrid Undset, det mest prominente redaksjonsmedlem bladet har hatt.

Med sin doktoravhandling, «Natur og normer hos Sigrid Undset», har Liv Blikstrud skapt et verk som står på høyde med de beste innen Undset-forskningen. I innledningen sier hun at hennes emne er Undsets naturforståelse og intellektuelle utvikling frem til hennes konversjon til den katolske kirke i 1924. Avhandlingen er anlagt dels som en idéhistorisk redegjørelse for Undsets naturforståelse, dels som verkanalyse av hennes to mest berømte romaner, «Jenny» og «Kristin Lavransdatter.» Det estetiske siktepunkt blir gitt forrang fremfor det idébestemte, da Undset i likhet med andre forfattere av større format skriver like meget ut fra intuisjon som ut fra intellektuell bearbeidelse, og verkenes mening derved overskrider hennes manifesterte idéer og idealer.

Undsets forfatterskap frem til 1924 kan karakteriseres som en erkjennelsesprosess i tre trinn, som kan beskrives som et estetisk, etisk og et religiøst stadium. På hvert stadium nedfelles en bestemt livsholdning i det enkelte verk. Det er disse

holdninger Blikstrud har valgt å kalle «normer,» da de er tematisk bærende og strukturerer verkenes handling. De danner også grunnlag for avhandlingens disposisjon. De tre siste hoveddeler er «Selvbildet som norm,» «Kultur mennesket som norm,» og «Gudsbildet som norm.» Første hoveddel handler om Undsets syn på naturen og det naturlige menneske, som under hele utviklingsprosessen forblir det samme.

Av mange vil nok første hoveddel bli lest med særlig interesse. Blikstrud tar for seg et felt som tidligere ikke er blitt undersøkt, nemlig Undsets forhold til den svenske naturforsker Carl von Linné, som levde på 1700-tallet. Hennes ærbødighet for ham har lenge vært kjent, men ikke hva det var i hans forfatterskap som var til så stor hjelp nettopp for henne. Linnés verker blir undersøkt for å finne hva det er ved hans tenkemåte og virkelighetsoppfatning som vinner slik gjenklang hos Undset. Viktige fellestrekk ved deres intellektuelle struktur og opplevelsensmåte blir påvist.

Hos begge finnes en grunnleggende sanseorientert holdning. Linné fremstiller realistiske iakttagelser i levende og sterkt visuell form, særlig når han skildrer den kjønnede forplantning. Som botaniker undersøker han plantene med alle deres deler, men deres kjønns- og formeringsorganer vier han spesiell interesse. Frukthetens kraft og dermed også seksualitet spiller en avgjørende rolle i hans totaloppfatning av tilværelsen. Han tar det for gitt at slik plantenes og dyrenes og menneskenes eiendommeligheter er, slik har de en bestemt mening og funksjon innenfor en helhet. En slik holdning, som representerer liv, utfoldelse og helhet, måtte oppleves som et håndslag over to sekler av den unge Sigrid Undset, som alltid stod i opposisjon til det viktorianske snerperi.

Linné var ellers en typisk representant for sin tid. Hans faglige innstilling gikk ut på å klassifisere, inndele og karakterisere ut fra synlige, påviselige egenskaper ved et emne, og videre inndele i grupper. Takso-

Miljø-ødeleggelse i velstandens spor
 «Landet vårt gikk av sporet da vi fikk oljen på 1970-tallet,» sier Wenche Lowzow, tidligere stortingsrepresentant, til Arbeidetbladet. «Vi fikk ikke sjelen og ånden med oss i farten. Allerede for ti år siden burde vi ha stoppet velstandsøkningen. Vi har mer enn nok, og miljø-ødeleggelsen som har fulgt i velstandens spor, er skremmende.»

Firenze: Santa Croce i fare!

Fransiskaner-ordenen i Firenze har varslet byens myndigheter om at fasaden på den berømte gotiske fransiskanerkirken Santa Croce er truet av forfall. 7 søyler i basilikaens hovedskip er allerede skadet, og det over 50 meter høye kirketårnet er truet av forfall. CATHOLIC HERALD

Kort lunte!

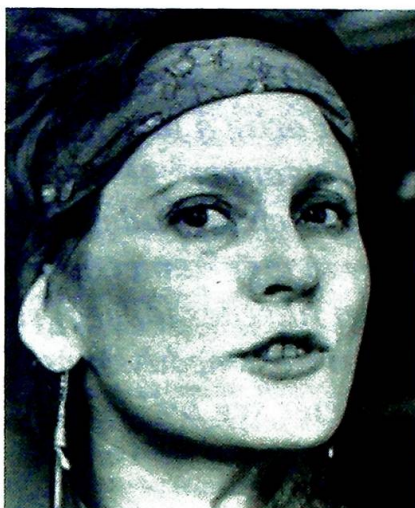
«Enten blir vi byråkratiske, eller så blir vi moralistiske. Vi nordmenn har kort intellektuell lunte!» sa Gunnar Skirbekk, professor i filosofi, i en samtale med Aftenposten nylig. «Å få en rolig debatt om vanskelige spørsmål synes til tider umulig.»

nomi, som denne sansen for klassifisering kalles, var typisk for hans samtid. Hos Linné er dette en metode som omfatter hele naturen, og som krever begrepsavklaring og distinksjoner mellom ulike lag av den sansbare virkelighet.

Denne tenke- og arbeidsmåte, basert på orden, balanse og harmoni, lærte Undset å kjenne gjennom Linnés skrifter. Den kommer frem i hennes forfatterskap som en trang til å skjelle mellom tingenes ulike beskaffenhet.

Mens hun i Linnés verker fant bekräftelse for sin egen oppfatning av naturen og slektslivet, ble hun påvirket av ham til større bevissthet når det gjelder taksonomi. Det samme gjelder trolig for hennes evne til å tenke teleologisk, mene at alt levende har et mål å utvikle seg mot ved fullbyrdelse av iboende muligheter. Linné mener at målet er satt av Skaperen. For mennesket er dets virkeliggjørelse et moralsk anliggende.

I denne første del av avhandlingen er den idéhistoriske side dominerende, i de følgende deler den litterære analysen. Romanen «Jenny» er analysert så overbevisende at ordet elegant synes treffende. Det er lite å sette fingeren på. Det eneste som kan virke forvirrende, er bruken av uttrykket «narsissisme». Man finner det vanligvis brukt om en enorm grad av selvpotatthet. Bliksrud har riktignok belegg for at det i psykologien kan brukes på en annen måte, men i det anførte Undset-sitat kommer ikke dette frem. Bliksruds definisjon av begrepet er «en splittet

Liv Bliksrud - Undsetforsker med spennende, nye perspektiver.

selvfølelse hos en person som opplever seg selv som både sterk og svak, som stiller for store forventninger til seg selv og blir uhyre skamfull når han ikke kan leve opp til dem.» Dette er en treffende karakteristik av tittelpersonen i romanen. Men det er en vag definisjon. Noe av dette finner man hos mennesker flest, særlig i ungdommen før man gjennom modning kan komme frem til et mer realistisk selvilde. Tro om ikke denne delen av avhandlingen ville stått seg på at saken ble behandlet, men uttrykket sløffet?

Analysen av romanen «Kristin Lavransdatter» virker noe mindre gjennomarbeidet, selv om også den er av høy kvalitet. Hovedpersonene har tidligere vært gjenstand for ulike tolkninger, noen ganger slik at Erlends svake sider er blitt så sterkt fremhevet at hans gode egenskaper, ikke minst hans kjærlighetsevne, er

kommet i bakgrunnen. Bliksrud tegner et mer balansert bilde av Erlend. Hos henne er det bildet av Kristin som neppe svarer helt til forfatterinnens intensjoner. Hennes hovmod er fremstilt som den helt dominerende faktor, og man får inntrykk av at hun nærmest er åndelig død... Imidlertid bør man nok poengtere sterkere den dype og nagende skyldfølelsen som gjør henne til en ulykkelig kvinne. På grunn av den kan hun virke hårdere enn hun innerst inne er. Og så lenge skyldfølelsen er så sterk, er det også et tegn på liv, på nådens konstante virkning. Det virker lite overbevisende når vi får høre at Kristins sorg ved Erlends død er sorg over en ting hun har mistet. Det er sikkert riktig at Kristin opplevde sin mann som noe hun eide, men samtidig var han nok også noe langt mer for henne. Sorgen var ganske sikkert fremfor alt en sorg over at deres ekteskap ikke ble det hun hadde håpet og drømt om fra begynnelsen. Undsets bilde av Kristin er mer nyansert enn det avhandlingen presenterer.

Det utførlige noteapparat og den lange bibliografi forteller mer enn noe annet hvilket kjempearbeid som ligger bak dette verket.

Til slutt: Liv Bliksruds språk er en estetisk nytelse.

Liv Bliksrud

Natur og normer hos Sigrid Undset
 Aschehoug 1988

Situasjonsbilde fra Calcutta

Hun strekker ut den vesle metallboksen mot menneskene som haster forbi. — Money, Sir! Hungry! Hun smiler alvorlig. Små, møkkete fingre rister den tomme boksen. Hun kommer seg raskt på beina, har visst gode erfaringer med utlendinger.

Det er sent på kvelden i en av Calcuttas travleste forretningsgater. Venninnen våkner også opp. Det er to som holder sam-

men. Denne kroken er deres faste soverom. De forteller nølende at de er åtte-ni år og foreldreløse. I snart to år har de levd på gata. De har ikke tid til å snakke med oss.

Med hver sin boks løper de etter to utlendinger. De gir ikke opp før langt nede i gata. Utlendingene lot seg ikke overtale. Fortvilet slår de boksene mot murveggen. Sultne og trøtte kryper de tett

sammen i portrommet. Natten er kald...

Etter mørkets frembrudd forvandles travle gater og fortau til verdens største sovesaler. Hvor tusener på tusener av de aller fattigste kryper sammen i håp om at søvnen skal viske bort hverdagens evige kamp for mat og arbeid...

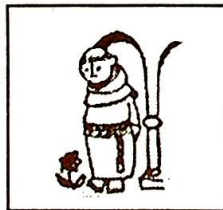
Over hundre tusen barn og ungdommer sover og lever på fortauene i Calcutta. Mens byens overklasse nyter livets selvføl-

Hva var det St.Olavs redaksjon av 1964 skrev i sine "glimt" fra bladets første 75 år? "Farlig å lage denne jubileumsartikkelen" fordi "bordet fanger" når man dukker ned de gamle årganger, "glemmer tiden og fordyper seg" på bekostning av mangt "annet som også skulle vært gjort". Utsagnet tiltredes inderligst av den nåværende redaksjon etter dens neddykning - og det til tross for at det kun dreier seg om 25 års dyp. Eller nettopp derfor?

For - mens det dengang til dels var det kuriøse ved de eldste bind og fjerne katolske tider som forledet til smilende og tidkrevende fordypelse, ligger fristelsen, hva det siste kvartsekel angår, på et annet plan: gjenkjennelsens glede, indignasjon og munterhet. Vi må forresten tredve år tilbake i tiden for å begynne der "glimtene" slapp. Unndrar vi beskjedent "vår egen tid" - fra 1983 og fremover - blir det rundt et kvart sekel St.Olav-historie: Det var i 1959 patrene Hallvard Rieber-Mohn og Erik Gunnes overtok som redaktører etter pastor Ivar Hansteen Knudsen som, etter hele 12 års rovdrift på egne krefter, var blitt syk.

"Midlertidig" het det i første omgang - men det ble til ut året 1964 for Gunnes vedkommende, og ut 1965 for Rieber-Mohn som dog kom raskt tilbake som redaksjonsmedlem, og i alle år var en usedvanlig trofast bidragsyder. Begge var kjent fra bladets spalter fra før - sistnevnte var for gammelkjent å regne. Allerede i 1943 finner vi signaturen Gottlieb Rieber-Mohn. Og det ligger noe nesten symbolsk i det at den samme

Gottlieb rett etter frigjøringen for en kort tid overtok redaktøransvaret, han som under navnet Hallvard og signaturen HRM skulle bli slik en vesentlig del av norsk etterkrigskatolisisme - og bladet St.Olav.

Slik så han ut, fr. Candidus, første gang han dukket opp i St. Olavs spalter i 1954.

St.Olavs beste tid?

Begge stilte med særdeles gode personlige forutsetninger - i tillegg til europeisk dannelsesballast og dominikanske dyder. Gunnes bragte med seg historikerens kunnskaper, evne til innlevelse og sans for sammenhenger; Rieber-Mohn den fødte journalists blikk for en "sak" og for sakens kjerne samt en gullpenn som skrev så det "satt" - og satte noe i gang i leseren. Den redaksjonelle

linje var en videreføring av den "ut av ghettoen-linje" pastor Hansteen Knudsen med utrettelig tro, teft og flid hadde innledet. Det var neppe tilfeldig at bladet nettopp i hans redaktørtid fikk den forpliktende "undertittel" som har fulgt det siden: *katolsk tidsskrift for religion og kultur*. At devisen "fram kristmenn fram", som hadde fulgt bladet fra starten, forsvant i Olavsmånedens juli i 1955, var også et tegn i tiden: Det fantes gode "kristmenn" i andre fylkinger enn den katolske.

"Vi har villet motvirke den defensive isolasjon som er de fleste mindretalls lammende fare," heter det i den redaksjonelle programartikkel fra 1964. "Vi har systematisk søkt å blande den katolske troens og den norske og internasjonale hverdagens virkelighet, gi leserne råstoff (snarere enn konklusjonene!) til en kristent inspirert samtidsforståelse, oppmuntre enhver interesse for tidens viktige sosiale og almenmenneskelige problemer og merkesaker". Et av de klareste tegn på denne "kristent inspirerte samtidsforståelse" var den faste klipp- og kommentarspalten *Blikk på tiden*, som ved 75-årsjubileet faktisk var 10 år gammel! Første *Blikk* stod i nr. 19/20-54 - signert *frater Candidus* og forsynt med en underfundig vignett: den tenksomme munk som skuer ned på en naiv liten blomst. Det var neppe tvil om hvem denne frater, som så langt lenger enn sin egen skosnute og klostergården, var: Det var ingen annen på katolsk mark enn HRM som kunne skrive slik. Etter hvert var det ingen i hele landet som skrev så drivende godt. I alt han skrev - etter hvert kom bøkene som like mange perler på en snor - møter man intelligens og karakter, kristentro, munterhet og europeisk åndsdannelse i en så spirituell og velopplagt blanding som man hittil

gelige goder i sine klubber, på byens vakre golfbane, ved svømmebassengene og ellers hvor de kan stenge seg ute fra fattigdommens stramme lukter.

Menkeskenes lidelser i Calcutta er ikke bare en tragedie for millioner, hvor fattigdommen dreper sikrere enn noen kule, det er en krig som angår oss alle.

HÅKON IVERSEN
NATIONEN

Forsømte barn — midt i en velferdsstat

Antall selvmord blant skolebarn øker, og hvert femte barn i Danmark har det elendig, fastslår leger og skolepsykologer. De konfronteres daglig med forsømte barn som har vondt i hodet og magen eller lider av feilernæring. Helt ned til seksårsalderen blir barna overlatt til seg selv, uten å

ha fått mat om morgenen eller blitt utstyrt med matpakke.

For hundre år siden kjempet barn mot sult og fattigdom. I dag slåss de mot ensomhet, likegyldighet og mishandling, fastslår skolelegene.

JYLLANDSPOSTEN/ARBEIDER-
BLADET

samtidsforståelse

13

ikke hadde opplevet innen norsk skrivekunst. Norsk mentalitet og lynne ante vel knapt at en slik kombinasjon overhodet var mulig! *Blikk på tiden* dannet etter hvert skole i norsk presse. Men alle hederlige "etterkommere" til tross: "ingen over, ingen ved siden" for å låne fra en reklame for noe ganske annet enn samtidskommentar av høyeste karat.

St.Olav har sjelden vært så velopplagt, velskrevet og velredigert som i 60-årene. St.Olavs beste år? Også billedmaterialet viser at her var drevne folk på ferde - drevne også når det gjaldt å "låne" illustrasjoner. Eller hadde man særavtale - med innebygget munkerabatt - med tidens gode tegnere? I tillegg til egne talenter kom evnen til å trekke inn andres - også fra det europeiske oppland. Og en ting til: Det var spennende år den katolske kirke gjennomlevde fra slutten av 50-årene.

Paveskiftet høsten 1958 hadde på sin måte varslet at nye tider var i gjære: Den aristokratiske, ytterst samvittighetsfulle og noe opphøyede asket Pius XII døde, og hans rake motsetning Johannes XXIII overtok. Noe av det første bondesønnen Angelo Guiseppa Roncalli gjorde da han var blitt pave, var å stige ned fra *seda gestatoria* - den pavelige bærestol som hans forgjenger ikke hadde hatt synlig besvær med å la seg bære i ved de store offisielle mottagelser. Nedstigningen var en dypt symbolsk handling og bare begynnelsen på en serie rystelser denne pave, som på grunn av sin høye alder ble regnet som en "overgangsskikkelse" - han var 77 da han ble valgt - skulle utsette Kirken og verden for. Neste skritt var å begi seg til fots ut i Romas gater, oppsøke arbeidsplasser og fengsler, faktisk banke uanmeldt på hos folk! Og som om ikke det var nok: I sin encyklika *Pacem in terris* henvendte han seg ikke,

som skikk og bruk tilsa, kun til katolikene, men til "alle mennesker av god vilje" - som de likeverdige samtalepartnere de er. Og så det helt store og avgjørende skritt: I januar 1959 forkynte han at han aktet å innkalle til et alment kirkemøte i den hensikt å bevirke en *aggiornamento* - en *ajourføring* - av Kirken! St.Olav rapporterte alle rystelsene - og frydet seg åpenlyst!

Til de mindre rystelser "good Pope John", som han gjerne kalles på anglo-amerikansk kirkemark, forårsaket, hører de utallige historier denne avvæbnende slagferdige mann - godt hjulpet av katolsk fantasi og folklore - er blitt opphav til. Her hitsettes en smakebit som såvidt vites *ikke* har stått i St.Olav, og som sikkert finnes *con variationes*: - Under Roncallis tid som nuntius i Paris står man en dag overfor en litt kinkig etikettespørsmål, for hvem skal gå først gjennom døren ved en mottagelse, nuntius eller Paris' overrabbiner? Nuntius forholder seg taus en stund, men ymter så frempå om hans råd kan være til nytte: "Det gamle testamentet før det nye - kanskje?"

Kirkehistorie i den store stil

Men tilbake til konsilet. Den som ikke selv har opplevet disse tider, og som bare kjenner Kirken slik den ble etter at konsilets tanker og nyordninger var blitt Kirkens nye virkelighet, kan vanskelig forestille seg de stormfulle tider da den åpne diskusjon brøt løs på høyeste plan og forplantet seg nedover i rekkene. Det som skjedde i Roma i årene 1962 til 1965 var kirkehistorie i den store stil. Og St.Olav rapporterer trofast og med humor fra de forskjellige sesjoner i de tre år konsilet strekker seg over. Første "utsendte" er en særdeles velopplagt Rieber-Mohn, senere tar Gunnes en like

helt hjertet tøm, og da pater Albert Raulin følger med til Roma som teologisk rådgiver for våre biskoper, får bladet nok en vidsynt Roma-korrespondent.

I desember 1962, da konsilet er nær 2 måneder gammelt, har Rieber-Mohn en lang rapport om "konsilet ved et vendepunkt": *Skriften og tradisjonen* kom på dagsorden. Kuriekardinalen Ottaviani hadde vært formann for den teologiske kommisjon, og "det tilkom derfor ham å fremlegge kommisjonens første prosjekt for forsamlingen. Dets emne var *Skriften og tradisjonen*. Til tross for at kardinalen i sin tale til og med gikk så langt som til å antyde at konsilsfedrene burde vise større respekt for pavens person - nemlig ved å unnlate å kritisere de fremlagte prosjekter, som kurien og kommisjonene så samvittighetsfullt hadde utarbeidet! - ble prosjektet mottatt med en veritabel haglskur av protester. Italienerne *Ruffino* (Palermo) og *Siri* (Genova) støttet opp om forslaget, og likeledes to spaniere, med visse reservasjoner. Men så brøt stormen løs. Kardinal *Liénart* (Lille) reiste seg og erklærte: "*Hoc schema mihi non placet!*" det

Kardinal Liénart: «*Hoc schema mihi non placet!*» Fire medlemmer av konsilets presidium, fra v. kardinalene Frings, Gilroy, Liénart, Tisserant.

Gode nyheter fra Amnesty International

Som følge av en appell fra en offisiell menneskerettighetsgruppe er 17 sovjetiske kristne løslatt siden 1988. Det skjedde i forbindelse med tusenårsjubileet for Russlands kirke...

Siden januar 87 har myndighetene gitt

300 samvittighetsfanger lov til å slippe ut før soningstiden er utløpt. Det antas imidlertid at ca. 140 fremdeles er i fengsel, og i et brev til myndighetene har Amnesty innstendig bedt om at de resterende samvittighetsfangenes saker blir gjenopptatt.

Fra provinsfengselet i Champassak i det sørlige Laos ble to samvittighetsfanger løslatt i 1988: biskop Thomas Kham-

pan og pater Bounliep.

Det blir ellers meldt fra Laos at nærmere 200 politiske fanger, deriblant samvittighetsfanger, nå er løslatt. De har sittet fengslet siden 1975 uten tiltale eller dom. Amnesty mener imidlertid at noen hundre mennesker fremdeles blir holdt i «omskoleringsleirer.»

AMNESTY-NYTT

er utlagt: "Dette prosjektet kan jeg ikke bifalle!" I de følgende innleggene ble så Ottavianis tale og hele hans *schema* utsatt for en tilintetgjørende analyse av overhodene for de viktigste bispedømmer i de vestlige land. Og patriarken *Maximos* av Antiokia sa prosjektet representerte et "innskrenket, negativt og polemisk standpunkt", mens folket ønsker "milde og positive fremgangsmåter, som kan nærme det kristne liv og forberede veien for en økumenisk dialog".

"Her ligger sakens kjerne," skriver Rieber-Mohn med ettertrykk. Ottavianis prosjekt, som "tenderer til å stille Tradisjonen opp som en åpenbaringskilde uavhengig av Den Hellige Skrift", går for det første "langt ut over det allerede bevisst anti-lutherske Tridentinerkonsilets syn", dernest "stemmer det ikke på noen måte med det fremherskende syn i dagens katolske teologi", slår Rieber-Mohn fast. Paven personlig grep inn, en ny kommisjon som inkluderte representanter for det nyopprettede Sekretariatet for kristen enhet, skulle utforme prosjektet på nytt. Resultat ble bl.a. konsilsdekretet *De oecumensimo* fra 1964, som fastslår religionsfrihet som grunnleggende prinsipp og dialog - ikke polemikk - som veien til kristen enhet. Intet mindre enn katolsk helomvending.

Meningsbrytning på hjemmebane

Hva var det vi varslet innledningsvis? Farlig å fordype seg i gamle St.Olav'er!

Etterhvert ble «film» fast spalte - med et knippe dyktige anmeldere.

Og det var ikke konsilets, men tidsskiftets historie vi skulle ta for oss. Så til saken: Også her hjemme, hvor mangt av det konsilet tenkte høyt og til slutt besluttet, ikke kom fullt så uforberedt på fotfolket som i "hel-katolske" deler av verden, forårsaket det adskillig opphiselse/glede/harme - alt etter ståsted. "Det er ikke bare ikke-katolikker, men også adskillige katolikker som føler seg en smule forvirret ved det nye: En fri, delt og tildels lidenskabelig diskuterte katolsk opinion," heter det på lederplass i 1967. Samme år kommer en ny fast spalte *Innblick og utsyn*, "en spalte for kommentarer og meningsytringer i katolske publikasjoner hjemme og ute". Man mer enn aner behovet for å legitimere at redaksjonens linje ikke var et utkantfenomen, og at meningsmangfoldet var noe mer enn særnorsk krangel!

Leserbrevene til St.Olav til langt ut på 70-tallet er instruktiv lesning: Det stormer etterhvert som de praktiske *følger* av konsilets nytenkning kommer - eller kommer annerledes enn man hadde tenkt seg - eller ikke kommer. Det er noe rørende over at latinens exodus fra de katolske kirkerom - om ikke *en bloc*, så dog *en masse* - gir sorgfylt gjengklang helt inn det liberalistiske forretningsbladet *Farmand* der Odd Eidem

lamenterer "kulturtapet". Det var visst mange som følte at *noe* vaklet i denne tiden - men få begrep *hva*. . .

Blar man seg gjennom St.Olav i 60-årene, slår det en både hvor gamle og hvor nye mange av dagens selvfølger er. "Ingen rosenkransbønn under messen," leser vi i det før-konsiliære 1960, og i 1963 informeres vi om den ganske livlige debatt som lenge har rast i Danmark, og som nå er dukket opp i Morgenbladets spalter, nemlig debatten om "*pop-kulturen*" dvs. hele den underholdningsindustri som har sikket inn den *folkelige* smak både i radio, TV, dagspresse og ukepresse, og som med reklagens og sensasjonens jernhånd ofte styrer folk dit den vil" - så er også St.Olavs lesere informert om det nokså nye fenomen. "Et forslag om innførelse av morsmålet i visse deler av messen i Norge foreligger nå," og "under prestenes retrett på Hønefoss i september ble den hl. messe for første gang her i Norge koncelebrert, dvs. forrettet av en hel gruppe geistlige i fellesskap," skriver St.Olav nr. 18/ 1964." I 1965 skriver HRM om "vår neste i Vietnam" - i dag sitter denne "neste" ved siden av oss i kirkebenken her hjemme. Og i 1966 er det stort nordisk katolsk pressemøte i København, et møte som ifølge St.Olav godt kunne hatt som "et langt, men godt motto" noen ord fra Wiens kardinal König (vi begrenser oss av plasshensyn til de to første setningene): "Katolske pressefolk har plikt til å si fra om hva de tror er sant - selv om de overrasker og skaper litt uro i hierarkiet. Den katolske pressemann skal ikke alltid vente på et ord fra sin biskop eller fra Rom."

Nye koster og klovner

I året 1966 var det forlenget kommet nye koster i St.Olavs redaksjon: pater

Brasil: krav om landreformer

Katolske biskoper i Brasil har gjentatt sine krav om en landreform for landet. Det skjedde etter at familier som ikke eier jord, gikk til en demonstrasjon som endte i voldsomheter.

Militære styrker i den sørlige staten Rio Grande do Sul brukte tåregass og fyrte løs på 600 familier som hadde okkupert en landeiendom. Familiene krevde dyrkingsland fra de lokale myndigheter.

CATHOLIC HERALD

«Jordbrukskrigen»

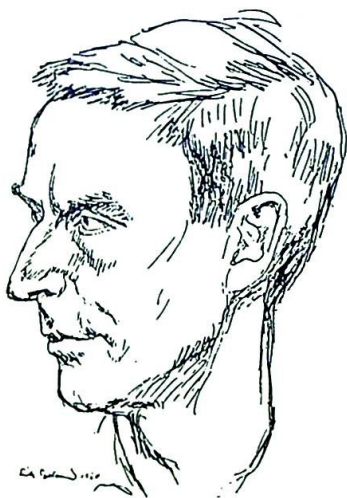
Den rike verdens jordbrukspolitik holdt elementer som står i skrikende motsetning til hverandre, og som rammer den tredje verden. Dette hevder Den europeiske økumeniske organisasjon for utvikling, som har sitt hovedsete i Brussel.

På den ene siden støtter EF under vekten av sitt jordbruksoverskudd som det ikke kan bli kvitt. På den annen, lider folk i den tredje verden under fraværet av slike forsyninger.

Europa kunne ha spilt en positiv rolle for å få slutt på matvarekrisen som i virkeligheten er en systemkrise både for nord og sør, skriver kirkegruppen som stiller spørsmålet: Hvordan kan verdens matvareproblem bli løst dersom jordbruksproduksjon skal konsentreres i noen ganske få land?

NATIONEN

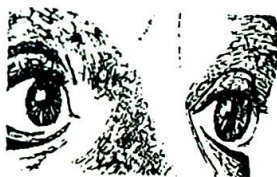
Albert Raulin - fransk kvalitetsprodukt tilpasset de norske forhold - og så en temmelig langskaftet norsk sak med både hård og myk bust - grensende til "super soft" på jordansk børstespråk.

Åge Rønning — redaktør med uoppslitelig liv og lyst.

Sistnevnte var Åge Rønning: konvertitt fra 1959, journalist av yrke - av natur forfatter, medmenneske, humorist og uberegnelig "fabulør". Fra 1966 og ti år fremover redigerte og preget han St.Olav med et fast og personlig grep om tingene og med uoppslitelig liv og lyst. Og, om ikke eksplisitt så dog implisitt, etter det kjente bjørnsonske prinsipp at fred er ei det beste, men at man noget vil. Og Åge Rønning ville så mangt, faktisk så meget at han allerede som menig redaksjonsmedlem i 1965 delte sitt skrivende jeg i to, i journalisten og *klovn*, hans sorg-muntre alter ego. Som redaktør hadde han nok enda større behov for med jevne mellomrom å kaste jakken, være frifant og uansvarlig og ganske uobjektivt seg selv. Eller ta på seg en maske. Hvilken redaktør har ikke det?

Spalten *En klovn*s funderinger - senere bare *En klovn* - var en uberegnelig affære, man visste aldri hvor man hadde ham! Det eneste sikre var den aldri sviktende sans for det uvanlige - også i det trøtteste grå. Spalten boblet av historier fra det lokale Latinerkvarter i Akersveien, av dobbeltbunnede hverdagsobservasjoner, av undring og forundring - av en utrettelig sans for det som på fint heter "inkongruente størrelser", men som for barnlige sjeler likevel synes stappfulle av hemmelige sammenhenger. Noen lesere ble svimle av å følge med på klovnens uortodokse tankeflukt - eller mangel på sådan - andre fulgte lykkelig med på ferden. Leserbrevene til klovn er - ikke uventet - "enten-eller".

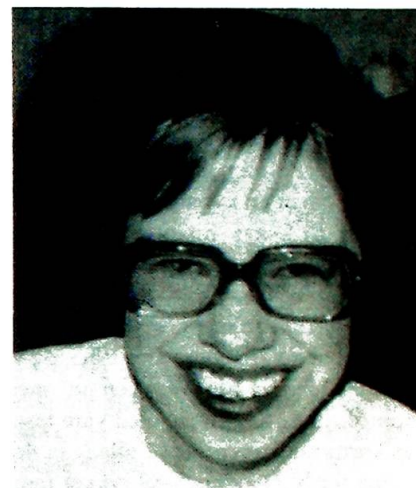

En
klovn

Etterhvert ble det nesten bare øynene igjen av klovn...

Rønning var avismann, men trivdes og hadde en lykkelig hånd med blandingsvarianten "tidsskrift og nyhetsformidler". Han maktet å gi bladet kulør, uten å bruke farger. I 1974 kom dominikanerinnen Karin Gullerud Johansen med i redaksjonen og ble raskt medredaktør med en lett penn, fililogens flid og litteraturmenneskets leseglede og begeistring - og med evnen til å gå inn i så mangt og til å gi av sin teologiske ballast uten å tynde et legmenneske. Det var et stort savn da hun døde så altfor tidlig i 1978.

"Saker" i Rønnings redaktørtid? De første bispesynoder i moderne tid og den store legmannskongressen i Roma i

Karin Gullerud Johansen op. (1935-78), dyktig medredaktør som døde så altfor tidlig.

1967, "legfolkets oktoberrevolusjon" kallet i St.Olav. Latin-Amerika og apartheid, Vietnamkrig og "den nye hollandske katekismen" (som like gjerne kunne hett "den omstridte katekismen"). Det er "vi får menighetsråd" (1968) og "nonnedrakten" forandres, den nye abortloven ("hårreisende kynisme") og kvinneåret, Heinrich Bölls forfatterskap og spørsmålet om kvinnelige diakoner. Det er gjentatte oppfordringer om at nå må Fredsprisen gå til Dom Helder Camara, til Moder Teresa! Kun sistnevnte fikk den - "man" turde ikke stille seg så solidarisk med en som var persona non grata hos en handelspartner! Redaktør Rønning raste. *Ham* visste man alltid hvor man hadde! Men, vær så god: "fritt fram for andre" under det megetsigende mottoet "et katolsk syn på saken".

En rad redaktører

Fra 1977 av vier Rønning seg sitt forfatterskap, og dominikanerpater Arne Fjeld

Selskap mot slaveri er 150 år

Verdens eldste menneskerettighetsorganisasjon, Selskapet mot slaveri, er 150 år i år. Til tross for moden alder, kunne selskapet på årsdagen den 4. april legge frem tall som viser at det i 1989 fortsatt finnes rundt 200 millioner slaver i verden, hovedsakelig i Afrika og Asia. Selskapet arbeidet aktivt for å avslutte slaveriet i Amerika, hvor svarte afrikanere i det 16. og 17. århundre ble kjøpt for å arbeide på plantasjer. NØP

SOS fra kirkeledere i Sudan

Over 1 million mennesker har mistet livet i Sudan de siste åtte årene uten at det internasjonale samfunn har gjort noe for å redde dem — som om sudanese ikke er mennesker! Det er kirkeledere fra Sudan som sier dette etter en rundreise i USA nylig. — Amerikanere vet ikke hvor

Sudan ligger; det største landet i Afrika. Og det er få som vet hva som har foregått i landet som de siste årene har vært herjet av tørke, oversvømmelser, masse-sult og borgerkrig mellom det islamske nord og det kristne og afrikanske sør, sier generalsekretæren i Det kirkelige fellesrådet i Sudan, Ezekiel Kutjok. NØP

styrer St.Olav. Han holder stø kurs, men går gjerne opp mot vinden! Her er korte, konsise lederartikler til å få forstand av - og lange leserbrev. Siden pater Arne gjør såre vel rede for sin redaktørtid annet steds i bladet, går vi over til neste mann - som er en kvinne og "redaktrise" nr. to i St.Olavs historie: Else-Britt Nilsen - dominikanerinne og sosiolog - treffsikker, bevisst og "to the point". Og siden redaktørene nærmest trækker hverandre på tærne fremover mot 1985, og vi dessuten nærmer oss "vår egen tid" med stormskritt og kan regne med våre leseres korttidshukommelse (i tillegg er deadline for St.Olav nr. 5-89 rykket faretruende nær!), får vi gjøre rask prosess. Et studieopphold på halvannet års tid, hvor samfunnsviteren sr. Else-Britt skulle fullføre sine forlengst påbegynte teologiske studier, åpnet for et vikariat "på korteste varsel" for Svend Aage Rasmussen. Ingen lett jobb selv med dyktige folk med seg på laget - og *det* hadde han, men man merket likevel at det gikk noe tungt iblant. I løpet av 1981 var "søsteren" tilbake i redaktørstolen og ved årsskiftet 1982-83 kom "det store hamskiftet"! Bladet fremstod med den noe alvorlige og klart tidsskriftmessige lay-out det har i dag - etter Hermann Bongards ideer og anvisning. De pavelige farger forsvant fra bladets forside - men der lå ingen demonstrasjon i det, kun ønsket om en estetisk forandring. Samtidig gikk man over til 12 utgivelser pr. år - tanken var at det felles menighetsblad *Broen* skulle komme oftere og "ta seg av" det mer lokale katolske stoff, men det er blitt med tanken.

Høsten 1983 ble nåværende redaktør forfremmet fra fast medarbeider til medredaktør og fra nyttår 1985 til ansvarshavende redaktør - "vår egen tid" begynte. *Den* får andre dømmen om.

Brev vestfra

Et privat vinterbrev til redaksjonen var så oppmuntrende og interessant at vi ba brevsriveren om lov til å bruke det i vårt «jubelnummer». Her kommer det — med en varm takk til alle som gir oss små vink om at St. Olav betyr noe. Det inspirerer å se at bladet «angår».

Til «St. Olav»

Som gammel abonnent har eg ofte tenkt å skrive til redaksjonen og takke for alt det interessante og oppbyggelege stoffet eg har fått gjennom «St. Olav». Bladet har verkeleg betydd mykje for meg, både som kristen og reint menneskeleg, det lever jo opp til mottoet sitt «For religion og kultur».

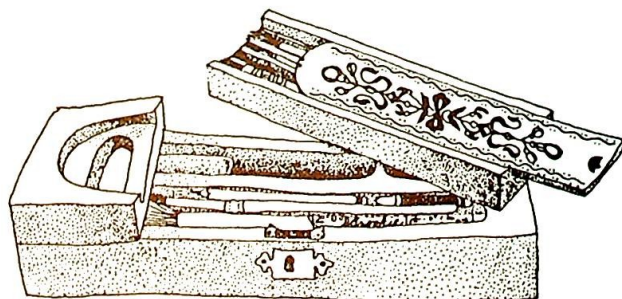
Eg må få lov til å opplyse at eg neppe er ein gjennomsnittsabbonent. I mest heile mitt liv har eg vore aktiv i eit vanleg kristenmiljø i ei vestlandsbygd. Då eg for ca. tretti år sidan, heilt tilfeldig, fekk eit par eksemplar av «St. Olav» i hende, var det som eg fekk ein glytt inn i ei ukjend verd som appellerte til meg og fekk meg til å abonnere. Det er underleg å tenkje på at den gongen kjendes det som eit dristig steg å få eit katolsk blad i huset. I dag er mykje annsleis, men fordommar heng nok framleis att når det gjeld katolsk kristendom her i landet.

«St. Olav» har i heile si tid trufast stått for opplysning og orientering om kva katolisisme er. Men spørsmålet er, rekk bladet langt nok ut blant folk? Ut frå min eigen situasjon trur eg det finns heller store grupper av potensielle «St. Olav»-abonnentar, *hadde dei berre kjent til bladet*. Det har jo appell utover reint katolske krinsar. Det religiøst leitande og lengtande menneske i dag, vil i mange tilfelle, lettare finna næring for sin åndelege hunger i katolsk kristendomsform, enn i dei mange former for vekkjings- og New Age-rørsler.

I april blir «St. Olav» 100 år. Kvifor ikkje nytta høve til å gjera bladet meir kjent. T.d. gjennom stoff til pressa med historikk, eller ein annonsekampanje for bladet med opplysning om kva bladet står for og kva det kan gje den enkelte lesar. Det vil nok koste, men er det prisen og forsøket verdt?

I alle høve ønskjer eg «St. Olav» tillykke med jubileet og eit godt og langt liv vidare!

Med helsing
Edvard Thorup
Rosendal

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SR. GEMMA BREURKENS
døde den 1. april
i en alder av 80 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

ST. FRANSISKUS SØSTRENE

*Jeg vil synge om troskap og rett,
deg vil jeg lovsynge, Herre.
Jeg vil gi akt
på den fullkomne vei.
Når du vil komme til meg?*

Salme 101

«Ekspedisjonen»: Lang og tro tjeneste

17

St. Olav nr. 9-1955:
TAKK!

Noen annen overskrift er det ikke å sette på de ord som her skal skrives når frøken Marie Rasmussen forlater sin stilling ved St. Olavs Ekspedisjon og Forlag – «etter 23 års trofast og oppofrende tjeneste», som det sto i den offisielle meddelelsen i julenummeret. Det ligger et høyt aktet menneskes livsgjerning bak denne 23-årige arbeidsdag, påbegynt i moden alder med livserfaring og menneskekunnskap i forening med all den kontor- og forretningsmessige innsikt hun tok med seg til sin gjerning. Hun var som kallet til den. Blad og forlag hadde inntil da vært anbetrodd geistlige som biarbeid. Det trengtes en som kunne vie institusjonen hele sin tid og tjene den lojalt og offervillig under de kår som forelå. Stille og beskjedent tok frøken Rasmussen denne oppgaven opp, glad for slik å kunne være med å tjene den kirke hun hadde funnet en trygg og lykkelig havn i. Med myreflid og ordenssans lyktes det henne å samle alt det delte til et solid hele, noe man kunne regne med og stole på som fast og trutt nærværende. Hun skapte dette ikke på flotte bevilgninger og rundelige budsjetter, men ved uoppslitelig å bevilge av seg selv, ut fra sitt noble, tjenende sinn. Folk likte å komme til frøken Rasmussen, synonymet for «Ekspedisjonen» og «Forlaget» – som hun personifiserte med sin lyse tjenesteglede. Og hvor mange spørgende og søkende har vel ikke her hentet de første svar fra Moderkirken? Muntlig og skriftlig – et apostolat i seg selv av så uvurdelig betydning. Også når det gjaldt spørsmål om gudstjenester og foreningsliv i hovedstaden var frøken Rasmussen den som værs'go forlangtes å vite alt!

Men så er altså dagen kommet da denne trofaste tjener og medarbeider selv finner, ansvarsbevisst til det outrerende, at hun nå har gitt hva hun kan gi, og gjerne vil få takke av. Vi føler det som vemodig, det er sikkert.

Men for all denne mønstergyldige innsats for Kirken – for biskop, presteskap, søstre, trosfeller og hvem som helst andre abonnenter, kunder og venner fra landsende til landsende, ja langt utover landegrensene – er det fra denne plass en dyp og kjær glede å si Marie Rasmussen en inderlig takk mens det ennå er tid, forhåpentlig meget god og lykkelig tid!

Samtidig ønsker vi den nye redaksjonssekretær og forretningsfører frk. Kirsten Rydberg velkommen til vårt blad!

Tradisjonen føres videre.

I 1955 ble Kirsten Rydberg knyttet til St.Olav som redaksjonssekretær og "ekspedisjon", bladets timelig vel var i de beste hender. Hun hadde mange år i bokhandel og forlag bak seg, og i 1961 åpnet hun St.Olav Bokhandel i Akersvn. 5 som etterhvert også fikk et stort plateutvalg med gregoriansk musikk og toner fra andre kulturer og religioner side om side. Til dem som stusset over denslags "i en katolsk bokhandel", hadde Kirsten Rydberg klare svar: "Da svarer jeg at katolsk betyr universell, det betyr åpenhet for det verdifulle i alle kulturer, verdsettelse av genuine menneskelige og religiøse verdier også utenfor den kristne kirke. Jo, dette arbeidet gir en gang i blant anledning til å så litt informasjon. . ." (intervju i St.Olav nr.6-1974). Tradisjonen fra Marie Rasmussen var i de beste hender.

I 1974 overtok Sidsel Meyer Aasrud bokhandelen, og både ekspedisjonen av bladet (det inkluderte regnskapet!) og "informasjonsarbeidet" gikk i arv som "venstrehåndsarbeid" - tjenestevilligheten fulgte også med! To skuffer med kartotek kort i en bokhandel som holdt på å sprekket av plassmangel - det var "ekspedisjonen": "Vi var nærmest fortvilet, min medhjelper Martha Solberg og jeg, når alle innbetalingsene strømmet på i januar/februar for hvor skulle vi gjøre av dem?" I 1981 ble ekspedisjon og regnskap for bladet skilt ut som eget timelønnet arbeid - i dag er kartotekskuffene og regnskapsmappene blitt til elektroniske data i bispedømmets Tekniske Administrasjon.

GRATULERER!

Dominikanerordenen i Norge feirer i disse dager 750-årsjubileum for grunnleggelsen av Olavsklosteret i Gamlebyen – pinsen 1249 ble ordenens første kloster i Oslo opprettet. Reformasjonen jaget brødrene ut av landet, men siden 1924 har ordenen vært på plass i vårt land igjen – til glede og velsignelse for svært mange, og ikke minst for tidsskriftet St. Olav. En varm takk til alle de velskrivende «prekebrødre» som i årenes løp har vært med å «bære» St. Olav – og *ad multos annos*, kjære brødre!

Tidsskriftet St. Olav

BREDDE

St. Olav har oppfordret «gammelredaktørene» til å ta pennen fatt. Førstemann til å ta imot tilbudet var pater *Arne Fjeld*, som får æren av å være førstemann ut – men flere har «meldt seg på» og får ordet etterhvert.

For meg var det meget berikende å redigere «St. Olav» i et par år på slutten av Paul VI's tid som biskop av Roma. Ti-tolv år etter konsilets slutt var man stadig i ferd med å iverksette konsilets beslutninger. Det var en optimistisk tid, man trodde at alt skulle bli bedre. Legfolkets tro og tanker skulle komme til heder.

Allerede i 1960 hadde pater Liégé – senere min lærer i prekenkunst – tatt meg med på en kongress om katolsk presse i Paris. Der ble den innlysende setning «Bare sannheten tjener Kirken» fastslått som rettesnor for informasjon. Mitt lille program som redaktør av «St. Olav» var å la mangfoldet i legfolkets og presters tanker komme frem i bladet. Min første leder hadde titelen «Bredde», og likeledes min siste, to år senere. «Fem kvinner om ordinasjon» het hovedoppslaget i ett av de første numrene, og fire av de fem talte for ordinasjon av kvinner. Leserne spisset ører og opplaget gikk opp. Det var morsomt, selv om «øker mest» sjelden betyr «av beste kvalitet».

«Alle» ville gjerne skrive i bladet, og jeg erfarte makten (faktisk) og ansvaret ved å være den som skulle bestemme hva som skulle komme på trykk. For «overhyrden» som har

ansvaret for at det som læres i bispedømmet er autentisk katolsk tro, var min redaksjonelle linje muligens problematisk. Men det lot han meg sjelden merke, og respekterte den «ansvarshavende redaktør». Frater Hallvard R.-M. var alltid oppmuntrende.

Morsomt var alt jeg lærte av min medarbeider Marianne Gunnarsjaa, som hadde vært redaksjonssekretær i «Frisprog» og kunne alt om lay-out og bokkunst. Vi gjeninnførte Herman Bongards ryttermotiv, og bla-

det ble ganske pent, skjønt vi ikke hadde råd til nye bilder. Vi måtte mest «snu på» gamle klisjéer som lå i en skuff – dette var old-nordiske tider sett i forhold til dagens trykkekunst. Siden kunne jeg lære det hele videre til Ella McGeorge, også en strålende medarbeider.

Leserbrevene lærte meg hvor «fort og gæli» folk leser, og hvor nyttig det er å sove en natt før man sender et ubehagelig brev. Siden mitt navn sto på trykk i hvert nummer, ble jeg også rett som det var bragt til NRK for å utdype spørsmål som ble drøftet i bladet, og jeg fikk litt innblikk i livet på Marienlyst. Ellers har jeg æren av å ha lansert pater Pollestad som skribent. Han debuterte i «Spørrespalten».

La meg slutte dette tilbakeblikket med et dagsaktuelt ord til de skuffede, som ikke lenger er optimister, som ikke tror at alt skal bli bedre, og som ikke synes at legfolks tro og tanker er kommet til heder: La oss akseptere at mange av Johannes Paul II's ord ikke svarer til alles trosinstinkt. Vi tror at den katolske kirke skal ha biskopen av Roma som tegn på enheten i kirken, det betyr ikke at vi i ett og alt tenker som ham.

Det betyr at vi ser i ham en Kristi tjener som bærer et tyngre åk enn vi selv, et embede som kirken må ha.

La oss derfor holde fest når han kommer til Norge. La oss vise verden at meningsforskjellene i kirken ikke hindrer oss i å stå sammen. «Katolisitet» betyr også «mangfold».

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3
Gavekonti:
Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

Nord for Dovre og enda lengre

Det er bare plass til to små spalter denne gang, og hvor "nytt" det er, det et månedstidsskrift som St.Olav kan bringe om forberedelsene til pavebesøket er så sin sak, men her er litt av det vi har lest og spurt oss til siden sist om hva som skjer nord for Dovre .

- Århundrets kirkekaffe finner sted på Trondheims torg etter at storskjermoverføringen fra den felleskirkelige gudstjenesten i Nidarosdomen er over. Byens kirker, myndigheter og næringsliv er gått sammen om et åpent og folkelig program som trekker inn kulturkrefter fra begge trønderfylkene. Byens handelsstand bekoster "kaffen" (og vel så det), og paven vil få med seg noe av stemningen på veien til Domkirken. Om hjemveien også går over Torget etter den noe mer eksklusive kirkekaffe for innbudte gjester i erkebispegården, vites ikke - kanskje trenger paven en middagshvil før han feirer katolsk messe i NTHs idrettsbygg litt senere på dagen? melder *Kirkens Informasjonstjeneste* (KIT). -Ti sjetteklassinger fra Bjugn får sitt ønske oppfylt: De skal tenne lys i kirkens gamle kor mens representanter for de ulike kirkesamfunn leser sine forbønner. Biskop Kyrre Bremer er liturg sammen med paven, og i Nidarosdomen står gjesten for prekenen.

- Samarbeidet her i Trondheim mellom den norske kirke og oss katolikker i forbindelse med pavens besøk har vært fantastisk, sier pater *Georg Müller*, apostolisk vikar for Midt-Norge stift. - Selv om gudstjenesten i Domkirken på mange måter blir et høydepunkt under pavebesøket, blir messen etterpå det store i menighetssammenheng. Og våre ca.30 førstekomunionsbarn her i Midt-Norge har spesiell grunn til å glede

seg til messen sammen med paven, da skal de nemlig få gå til Herrens bord for første gang.

- Etter messen inviterer menighetsrådet til åpent hus i Studentersamfundets hus med bl.a. underholdning av forskjellige nasjonale grupper pluss noe å bite i - og anledning for folk "utenfra" til å bli bedre kjent med oss katolikker, melder "pavekomitémedlem" *Unn Lingard Madsø*.

- Hos oss i Tromsø skal hele det offisielle programmet, både vesper på fredagskvelden og pontifikalmessen lørdag morgen, foregå på Torget rett utenfor den katolske bispegården, sier *Helmut Krane*, "pavekomité-medlem" i Nord-Norge. - Noen midnattsoltur er ikke planlagt, så skulle det bli fint vær den kvelden paven er her, og det håper vi jo, må han nok pent se midnattsolen fra vinduene i Bispegården som gjenskinn på Tinden. Med det sikkerhetsopplegget vi må ha, kan ingenting tas på sparket, dessverre.

- Noe eget møte med menigheten er ikke planlagt, men vi feirer våre årlige katolske kirkedager her nord i forlengelse av pavebesøket. Dessuten er det 10-årsjubileum for biskop Goebels bispevigsel i mai i år - så her er litt av hvert å feire, også etter at paven er reist, sier *Krane*. - Litt morsomt er det jo at det kommer folk fra Oslo som heller vil møte paven i all enkelhet på torget her hos oss enn i Oslo. . .

St. Olav julen 1982:

*En
klovn*

En pappa forsøkte å lære sin lille sønn en bønn. Han sa til slutt: – fri oss fra alle farer.

Den lille fortsatte ganske lykkelig fra sprinkelsengen: – og fra alle morer.

Mammaen hadde kanskje vært nødt til å være bestemt den dagen, jeg vet ikke.

Vel, det å be er av og til vanskelig. Vi ber om ting, om at egne ønsker skal gå i oppfyllelse. Om å treffe igjen et bestemt menneske, om en smule lykke. Vi ber om å bli reddet fra farer og morer...

Hører Gud på alt sammen?

Med stor tålmodighet antagelig. For det er jo nok at vi sier: Forbarm Deg over meg. Jeg har sviktet.

En klovn snakker kanskje ikke så alvorlig. Men hvis jeg blir en tanke fornuftig, kan det være alderen. En kanadisk venn av meg fortalte meg at han hadde sittet på en benk i haven med en søt liten tulle og spiste moreller.

Han hadde ikke vært hos barbereren på en god stund og trengte å trimmes. Det blir for eksempel gjerne en del hårvekst i ørene. Han oppdaget at den lille stirret stivt på det ene øret hans. Og så sa hun: Mr. White, your stiffing is coming out. Mr. White, stoppen din tyter ut.

Kanskje er det noe sånt som skjer med meg?

Jeg reiser derfor sydover snart for resten av vinteren – for å få stoppen på plass igjen. Og plukke opp noen småhistorier og rare opplevelser.

Adjø, muligens treffes vi igjen i spaltene engang. Jeg har satt pris på kontakt med dere.

Hvor opplyste er vi?

— Det «opplyste» Vesten tror de vet — ja, kunnskaper nærmest tilbes, det satses svære beløp på forskning og videnskap, og de fleste av resultatene og produktene tas imot med glede. Men i våre private liv lever en del (mange?) som om de har mistet vettet eller ikke vet. Enda de lett kan skaffe seg nødvendig kunnskap, skriver diakon Bjørn Roksand i en kronikk i Aftenposten.

— La oss ta som eksempel: de grunnleggende behov for mat, drikke, klær, bolig, — de er grunnleggende i den forstand at hvis de ikke dekkes, går vi til grunne. Derfor er store deler av næringslivet bygget opp omkring disse behov. Men hvor meget vi skaffer oss og konsumerer, bestemmes ikke av kroppslige minimumsbehov, heller ikke alltid av det som er

sunt, og sjelden eller aldri av hensyn til den nødlidende. Ved den konkrete behovsstillelse kommer svært ofte helt andre forhold inn, nemlig forestillingene om hva vi mener vi må ha — øyensynlig — for å leve opp til de krav vårt selvbilde stiller. Og konsekvensene? En illustrasjon: I vår del av verden dør langt fler av overspising og overdrikkning enn av sult og tørst.

20 Johs. Bruce:

St. Olav Forlag 100 år

Også *St. Olav Forlag* fyller 100 år i år! Den både driftige og stridbare Mgr. Johannes Fallize, som ble utnevnt til prefekt i Norge i 1887, satset bevisst stort på det vi i dag kaller mediefrenten.

— Men starten av forlaget i 1889 betyr ikke at det ikke var gitt ut katolske bøker før biskop Fallizes tid, skriver forlagsredaktør *Johs. Bruce* i denne artikkelen, som — ifølge ham selv — er en «lettbent» liten oversikt over «kirkens publisistvirksomhet» her hjemme.

Da mgr. Johannes Fallize i 1887 ble utnevnt til prefekt i Norge, varte det ikke lenge før han startet Kirkens publisistvirksomhet. Samme år som han startet bladet «St. Olaf», gikk han også i gang med St. Olafs Trykkeris Forlag, slik at også St. Olav Forlag i år kan feire sitt 100-års jubileum. Det var innkjøpt av eget trykkeri som medførte at han kunne sette igang disse to tiltakene.

Men starten av forlaget betyr slett ikke at det ikke var gitt ut katolske bøker før biskop Fallizes tid. I 1846 kom den første katekisme, og i 1851 den første messebok, begge trykt i Stockholm.

I 1858 kom det første i en serie små hefter som i sin form og sitt innhold ikke kunne annet enn skape en forbitret holdning mot Kirken. Et av de første hefter bar som tittel: «Historisk Oversigt over den protestantiske Intoleranse fra Luthers tid til det svenske Tyranni 1858.»

En av de norske katolske prester som satte spor etter seg, var pastor

Holfeldt-Houen som forsøkte å skrive noe mer populært. Hans største verk var vel en bok på hele 287 sider om Luthers lære om rettferdiggjørelsen. «Ikke på Skriften, men ved egenmæktig at sette seg ud over den, har Luther bygget sin lære om Retfærdigheden,» het første kapitel.

Vi kan dessverre ikke her oppholde oss ved tiden før 1889, men som et lite reklameinnslag skal kun nevnes at pastor dr. J. Duin i sin bok «Streiftog i norsk kirkehistorie 1450-1880» har en interessant og morsom

artikkel om katolsk litteratur i Norge i forrige århundre. Boken er en gullgrube for den som vil sette seg inn i vår kirkes historie her i landet. Kunnskapen om den er ofte svært mangelfull, ikke minst hos norske ordens- og legfolk som man — for å sette det litt på spissen — ofte får inntrykk av tror det ikke eksisterte noen katolsk kirke her i landet før de konverterte.

Biskop Fallize startet straks en serie opplysende katolske småskrifter, før århundreskiftet kom det 11

Paa vort forlag er udkommet:

Kristelige smaaskrifter nr. 27:

Til forsvar for den gamle kristendom

• • mod den moderne forkyndelse. • •

Tre foredrag.

Af O. Offerdahl, prest.

I kommission hos Dybwad.

PRIS 50 ØRE.

St. Olafs trykkeri,

• Akersveien nr. 4, Kristiania. •

Rushdie-saken

Ayatollah Khomeinis dødsdom over den engelsk-indiske forfatter Salman Rushdie har vakt stor bekymring i Vatikanet. Irans ambassadør ved pavestolen, Salman Ghaffari, har oppfordret paven til å gripe inn overfor den italienske regjering og det italienske forlag «Mondadori» for å forhindre at den «betenkelige» bok (Sataniske vers) blir utgitt i Italia.

KATOLSK ORIENTERING

For lite stillhet

— Det verste jeg vet er musikk i supermarkeder, på flyplasser, overalt, sier Paavo Berglund, Sibelius-spesialisten og nestoren blant finske dirigenter, i en samtale med Vårt Lands Olav Egil Aune. — Lyd alle steder, og for lite stillhet. Til og med kjøleskapet brummer. Hvor i alle

verden kommer all denne skjønnheten fra, tenker en jo, når kjøleskapet plutselig kobler ut, og en merkelig sødme brer seg i rommet. — Musikk og toner — det skal man lytte til, konsentrere seg om, finne fram i. Ikke dusjes med og sløves av fordi man ikke orker stillheten, mener Berglund.

21

av dem, i alt kom 34 slike hefter. Emnene var uhyre forskjellige, og tonen var ikke så polemisk som i de første skifter. Men det kom også mange andre bøker, dette blad hadde i sine første år hele sider med reklame for de mange bøker som kom ut: Her var skolebøker, andaktsbøker og en hel del underholdningsbøker.

Biskop Fallize skrev selv diverse småhefter og andre skrifter, og selv om sproget ikke alltid var det beste, var innholdet etter datidens krav glimrende. Ikke minst gjaldt dette to forsvarsskrifter — «Kvinden i Skriftestolen» og «Presten i Skriftestolen» — begge foranlediget av sterke påstander om katolsk skriftemålspraksis. Selv om skriftene ryddet vekk mange misforståelser, viste Martha Steinsvig-saken i slutten av 1920-årene at vrangforestillingene om katolsk tro og praksis fortsatt levde i beste velgående.

En konvertitt, Waldemar Dons, ga ut flere bøker og oversatte også endel. Blant disse kan som en kuriositet nevnes «Mester Brecmann. Hvorlunde han vendte tilbake til Troen og holdt op at være Socialdemokrat»!

I 1892 kom den store bønneboken, den var på hele 653 sider, så det var ikke akkurat den man tok med seg på reise, og knapt nok hvis man hadde lang vei til kirken. Boken inneholdt også et skriftespeil som på oss nok kan virke gammeldags. Blant annet reises spørsmålet om man har «lest usedelige bøger, som de fleste romaner.»

Underholdningsbøker, spennende historier fra forfølgelsestider, helgenbiografier o.l. ga man også ut. Ofte ble boken først presentert som føljetong i St. Olav og senere trykket som bok.

Ellers var man tidlig ute med Thomas a Kempis' «Kristi efterfølgelse» allerede i 1899, og med Frans av Sales' «Veiledning til et gudfryktig liv». Den kom i 1892

Det er vanskelig i dag å gi ut en bibliografi over forlagets virksomhet

i disse 100 år, men forlaget har hatt sine oppgangs- og nedgangsperioder. Når vi ser tilbake, er noe av det som kanskje mest imponerer, det store antall utgivelser man tidligere så seg råd til, og den interesse så mange sogneprester rundt om i landet hadde for å spre kjennskap til bøkene i sine små menigheter.

Skulle man ha et jubileumsønske, måtte det være at man kunne få anledning til flere utgivelser, med tilsvarende interesse.

LES PAVENS RUNDSKRIV

St. Olav Forlag har fortsatt Pavens tre første rundskriv på lager. Lær ham bedre å kjenne før besøket. Kjøp og les:

«Menneskenes frelser», «Katekesen» og «Arbeidets verdighet».

«Gjøre alle ting nye» av Nouwen, og Moder Teresa og Broder Rogers «Meditasjoner over korsveien» bør De snarest skaffe Dem. Og pater Per Bjørn Halvorsen OPs bok «Katolske prekener» MÅ De kjøpe når den kommer.

Konfirmasjon

Det nye testamente, oversatt av Erik Gunnes og vakkert innbundet med kommentarer De ikke finner andre steder, er en glimrende konfirmasjons-gave. Det samme gjelder ungdomsbønneboken «I Ditt nærvær». Den kan De gi alle konfirmanter, også til andre trossamfunn.

Gå straks til bokhandleren!

St. Olav Forlag

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

BEGRAVELSESBYRÅER

T.S.JACOBSEN-
GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

22 Liturgisk kalender

MAI

17. Ferial. 1. Mos. 8, 6-13.
Mk. 8, 22-26.
18. Ferial el. Johannes 1., pave og martyr.
1. Mos. 9, 1-13. Mk. 8, 27-33.
19. Ferial. 1. Mos. 11, 1-9.
Mk. 8, 34-9, 1.
20. Jomfru Marias lørdagsmesse el. Bernardin av Siena, prest.
Hebr. 11, 1-7. Mk. 9, 2-13.
21. Festen for DEN HELLIGE TREENIGHET.
Ordspr. 8, 22-31.
Rom. 5, 1-5.
Joh. 16, 12-15.
22. Ferial. Sir. 1, 1-10.
Mk. 9, 14-29.
23. Ferial. Sir. 2, 1-11.
Mk. 9, 30-37.
24. Ferial. Sir. 4, 11-19.
Mk. 9, 38-40.
25. Beda, den Ærverdige, prest og kirkelærer el. Gregor 7., pave el. Maria Magdalena av Pazzi, jomfru.
Sir. 5, 1-8. Mk. 9, 41-50.
26. Ferial el. Filip Neri, prest.
Sir. 6, 5-17. Mk. 10, 1-12.

27. Jomfru Marias lørdagsmesse el. Augustin av Canterbury, biskop.
Sir. 17, 1-15. Mk. 10, 13-16.
28. KRISTI LEGEMES OG BLODS FEST.
1. Mos. 14, 18-20.
1. Kor. 2,23-26.
Lk. 9, 11-17.
29. Ferial. Sir. 17, 19-27.
Mk. 10, 17-27.
30. Sir. 35, 1-12. Mk. 10, 28-31.

31. Marias besøk hos Elisabeth.
Rom. 12, 9-16. Lk. 1, 39-56.

JUNI

1. Justinus, martyr.
Sir. 42, 15-25.
Mk. 10, 46-52.
2. Jesu Hjerter fest.
Es. 34, 11-16. Rom. 5, 5-11.
Lk. 15, 3-7.

LES PAVENS DIKT:

**KAROL
WOJTYŁA**

**SANGEN
OM DEN
SKJULTE
GUD**

Gjendiktning fra polsk ved Jan Brodal

Enkelte dikt ved Rolf Jacobsen

*Et bredt tverrsnitt gjennom Pave Johannes Paul II's
poetiske verk fra 1944 til 1980.*

Kr. 189,—

Katolsk Pedagogikklag

møtes til messe i St. Niklas kapell i Gamlebyen i Oslo 27. mai kl. 10.30.
Deretter presentasjon av severdighetene i bydelen.
Programmet avsluttes ca. kl. 14.00.

Evt. henv. til nyvalgt formann:

Elisabeth Solberg

Otto Ruges vei 51 B, 1345 Østerås
Tlf. 24 77 55 (hj.), 56 85 00 (arb.)

SOLUM FORLAG

Neste nummer utgis 1. juni. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 190, —

Øvrige europeiske land: kr. 220, —

Andre verdensdeler: kr. 230, —

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Følgende bøker er sikkert av interesse før, under og etter pavebesøket:

M. Craig: **Pave Johannes Paul II**,

hf. kr. 71, —.

P. Hebblethwaite: **In the Vatican**,

hf. kr. 96, —.

E. Kieler: **Paven og Kirken**,

hf. kr. 98, —.

Omkring pavebesøket, hf. kr. 59, —.

K. A. Pollestad: **Paven i Rom**,

ib. kr. 179, —.

L. Rooth/P. Lønning: **Påven**, kr. 82,50.

K. Wojtyła: **Ett tecken som väcker**

strid, hf. kr. 69, —.

K. Wojtyła: **Sangen om den skjulte**

Gud, ib. kr. 189, —.

Dominikanerordenen i Norge feirer i pinsen 750-årsjubileet for den første ankomst til Norge. Dreyers Forlag gir i den anledning ut boken:

Dominikanerne i Norge, ib. kr. 180, —.

To nye bøker fra **St. Olav Forlag**:

Moder Teresa: **Meditasjoner over korsveien**, hf. kr. 68, —.

P. B. Halvorsen: **Katolske prekenes**, hf. kr. 97, —.

VI SENDER OVER HELE LANDET

ÅPNINGSTIDER:

Mand. — fred.

9.30 — 16.30

Torsd. 9.30 — 17.30

Lørd. 9.30 — 13.30

St. Paul menighetsskole er en katolsk grunnskole med en klasse på hvert trinn, 1. — 10. klasse. Skolen har omlag 225 elever, hvorav omlag halvparten er fremmedspråklige. I tilknytning til skolen drives barnehage, førskole og fritidshjem.

Skolen drives med offentlig støtte i henhold til «Lov om tilskudd til private skoler».

Noen vikariater og midlertidige stillinger for kommende skoleår vil bli ledig fra 1. august. Oppsigelige poster ventes ikke ledige.

Det er ennå ikke endelig avklart hvilke poster som skal besettes eller hvilke fagområder som skal prioriteres.

Vennligst kontakt skolen for nærmere opplysninger før søknad sendes.

Henvendelse snarest til

ST. PAUL SKOLE, tlf. (05) 32 28 80, Nygårdsgaten 114 A, 5008 Bergen

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 — 30 84 53

**Den nordiske valfart
til Lourdes**

27. juni til 4. juli 1989 8 dages flyreise med full pension.

Pris på hotell.....kr. 5.000, —.

Særpris for syge og handicappede på

«Accueil St. Bernadette».....kr. 4.600, —.

Valfartspræst: Pater Per Waagø, o.m.i.

Læge, sygeplejersker, samaritter medfølger.

Program og tilmeldelser

Valfartskomiteen

Barsehøj 25, 2900 Hellerup

Telefon 01 65 63 41

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 61

Fra det første *Blikk på tiden* — St. Olav nr. 29/30-1954

«Credo» heter organet for Norges Kristelige Student- og gymnasiastlag. I siste nummer (5) skriver idrettsprest *Tron Tronsen* omkring det evige pietistiske dilemma: kristendommen og kulturen. Her får vi et lynkursus i nokså underlig åndshistorie, til akademisk å være:

«Ingen vil nekte for at det er en spenning mellom det vi kunne kalle den dogmatiske posisjon med dens vertikale linje og den kulturell-etiske posisjon i dens horisontale utslag. Noen har i løpet av de 2000 år kirken har eksistert, følt spenningen så sterkt at de så bare en utvei: å velge mellom de to standpunkter. Munkene valgte det første. De gikk i kloster eller satte seg på søyler og bad (!ba!). Den siste utvei dyrkes idag av størsteparten av ideelle og humanistiske retninger i vårt sosiale liv.»

At munkebevegelsen og klostrene fra den hellige Benedikt like til i dag *samtidig* var og er kontemplative og kulturformidlende humanistiske, og blant annet har gitt videre nesten alt hva vi vet om den antikke hendenske diktning og filosofi ut fra en katolsk universalisme, synes å ha gått idrettspresten forbi...

Fr. Candidus.

I august 1982 la frater Candidus ned sin penn for godt. Noen måneder tidligere hadde hans medbror, pater Hilarion, overtatt Blikk på tiden — etter fraterens ønske. Av plasshensyn har vi, dessverre, måttet klippe litt av hans Blikk fra nr. 21-1982, men, som kjent, kan pater Hilarions skrivekunst nytes in extenso — i pater Kjell Arild Pollestad's bøker.

Økumenikk i Tromsø

Det ligger et brev på mitt bord fra en dame som ber meg komme og holde foredrag om økumenikk. Men, skriver hun, «spørsmålet er hva vi skal sette som tittel. Det må jo være noe som fenger og som folk får lyst på! Fonetisk er ordet *økumenikk* noe av det tristeste jeg vet. Mine assosiasjoner til uttrykket er ikke noe særlig lystigere: bønnemøter og svartkledde, alvorlige prestemenn rundt et bord med grønn duk og vannglass.»

Damen er ingen dum dame, og hun setter fingeren på noe

vesentlig. Det finnes meget edelt og godt både i Kirken og i livet forøvrig som sovner hen under innviklede begreper og altfor mange møter og komitéer med vannglass og grønn filt. «Prosten Sparres patentfilt» kalte Kielland denne søvndyssende kraft i samfunnet, som ofte lammer såvel de gode saker som deres forkjempere...

Men også her hos oss kan det oppstå situasjoner som tvinger frem et samarbeide. Noe slikt skjedde i Tromsø under krigen, da Finnmark ble evakuert. Flyktningene strømmet sydover, og i Tromsø måtte man til og med ta i bruk domkirken som innkvarteringssted. Så ble det spørsmål om hvor man skulle holde gudstjenester. Da stilte biskop Wember den katolske kirke til disposisjon. Han lot lutheranerne holde gudstjenester i Vor Frue i en tid da katolikker ikke engang hadde lov til å være *til stede* ved en protestantisk gudstjeneste.

Tromsø by har ikke glemt denne gestus fra den katolske biskop. Det fikk vi et bevis på i sommer, da et cruiseskip med 700 tyske katolikker ønsket messe i byen. Vor Frue kirke har ikke mer enn godt og vel hundre plasser, så biskop Goebel bad om å få låne den lutherske domkirke. Menighetsrådet svarte nei, «på grunnlag av teologiske overveielser.» Men da reagerte byens aviser med store oppslag, og «Nordlys» bragte blant annet følgende intervju med menighetsrådets formann, P. S. Olsen:

— Men er det ikke ukristelig og umenneskelig å avslå en søknad på et slikt grunnlag?

— Det kan nok føles slik, kanskje, men man skal være klar over at katolikkene også har sitt å svare på. Bannlysningen av Martin Luther står fortsatt ved makt.

— Men messen skal jo holdes på tysk?

— Det har lite å si hvilket språk messen skal holdes på. Det er jo Guds ord uansett.

— Ja, nettopp!

P. S. Olsen og hans råd fikk imidlertid ikke siste ord i saken. Biskop Arvid Nergård grep inn, og 9. august kunne biskop Goebel feire katolsk messe i den lutherske domkirke i Tromsø. Dersom noe slikt hadde funnet sted i Oslo, ville det nok bli registrert som den store økumeniske begivenhet det egentlig er.

Men det er dessverre slik i vårt land at begivenhetene har det med å minke etter hvert som avstanden til Oslo øker. Vi gir allikevel en forsinket honnør til biskop Nergård og Tromsø by, som lot den katolske biskop feire messe i byens lutherske domkirke samme år som biskop Andreas Aarflot i Oslo nektet en annen katolsk biskop å preke i en av byens lutherske sognekirker — under bønneuken for kristen enhet. Samtidig prekte han selv varmt for enhetens sak. Men det er dette med filten og vannglasset...

Pater Hilarion